

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika pro vychovatele

Kód oboru: 7506R029

Název bakalářské práce:

**POHLEDY ROMSKÉHO ASISTENTA PEDAGOGA NA
VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ SE SOCIOKULTURNÍMI HANDICAPY**

**EDUCATION OF CHILDREN WITH SOCIAL-CULTURAL
HANDICAPS VIEWED BY A GYPSY TEACHER ASSISTANT**

Autor:

Jaroslava Paganiková
Kamenná Cesta 375
431 41 Údlice

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: Mgr. Josef Forman

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
81	0	24	23	22	5 + 1 CD

CD obsahuje **celé** znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30.4.2007

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:

Jaroslava Paganiková

Adresa:

Kamenná Cesta 375, 431 41 Údlice

Studijní program:

Speciální pedagogika

Studijní obor:

Speciální pedagogika pro vychovatele

Kód oboru:

7506R029

Název práce:

POHLEDY ROMSKÉHO ASISTENTA PEDAGOGA
NA VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ SE SOCIOKULTURNÍMI
HANDICAPY

Název práce v angličtině:

EDUCATION OF CHILDREN WITH SOCIAL-
CULTURAL HANDICAPS VIEWED BY A GYPSY
TEACHER ASSISTANT.

Vedoucí práce:

Mgr. Josef Forman

Termín odevzdání práce:

30. 04. 2007

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Jaroslava Paganiková

Datum: 28. 01. 2006

Podpis studenta: .....

Cíl práce:

Bakalářská práce se bude zabývat osobním přínosem profese asistenta pedagoga pocházejícího z romského etnika. Cílem bude zjištění některých specifík rozhodujících ve výchově a vzdělávání romského dítěte.

Základní literatura:

KALHOUS, Z. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.

KOVAŘÍKOVÁ, M. a kol. *Pedagogicko-psychologická problematika romských žáků ve vztahu k jejich školní úspěšnosti*. Ústí nad Labem: UJEP, 1998. ISBN 80-7044-225-5.

PORTIK, M. *Rómské etnikum v systéme multikultúrnej edukácie*. 1. vyd. Prešov: Pedagogická fakulta PU, 2001. ISBN 80-8068-022-1.

ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-285-8.

ŠOTOLOVÁ, E. *Vzdělávání Romů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-247-0277-0.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 30.4. 2007

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala za odbornou pomoc a vedení mé bakalářské práce panu Mgr. Josefovi Formanovi, který se na práci podílel cennými radami a odbornými připomínkami. Dále bych chtěla poděkovat paní Ivetě Babické, která mnohými cennými poznatky a zkušenostmi přiblížila působení profese asistentky pedagoga v regionu Chomutov. Také bych chtěla poděkovat vedení Pedagogické školy v Mostě za spolupráci při zadávání dotazníků. V neposlední řadě děkuji své rodině za celkovou podporu během mého studia.

Jaroslava Paganiková

Název bakalářské práce: POHLEDY ROMSKÉHO ASISTENTA PEDAGOGA NA VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ SE SOCIOKULTURNÍMI HANDICAPY

Název bakalářské práce: EDUCATION OF CHILDREN WITH SOCIAL-CULTURAL HANDICAPS VIEWED BY A GYPSY TEACHER ASSISTANT

Jméno a Příjmení autora: Jaroslava Paganiková

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2006/2007

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Josef Forman

Resumé:

Bakalářská práce se věnovala oblasti vzdělávání Romů se zaměřením na profesi romského asistenta pedagoga. Jejím cílem bylo zabývat se osobním přínosem profese asistenta pedagoga pocházejícího z romského etnika a zjišťovat některá specifika rozhodující ve výchově a vzdělávání romského dítěte. Úvodní kapitoly nastínily specifika historie, vývoje, výchovy a vzdělávání romského dítěte. Z nich vycházelo zřízení profese asistenta pedagoga jako jedna z možností akcelerace výchovy a vzdělávání romských žáků. Význam a funkce romského asistenta pedagoga byl v teoretické části srovnáván s jeho činností ve Slovenské republice.

V praktické části práce blíže mapovala působení asistentů pedagoga ve městě Chomutově pomocí rozhovoru. Prostřednictvím zpracovaného dotazníkového šetření pak zjišťovala a ověřovala postoje 38 romských asistentů pedagoga působících na základních, na základních praktických a na základních speciálních školách a fungování již zmiňované profese na celém území České republiky.

Klíčová slova: výchova, vzdělávání dětí z romského etnika, vzdělávací systém, romský asistent pedagoga v České republice, romský asistent pedagoga ve Slovenské republice, integrace romských žáků, školní neúspěšnost, sociokulturní handicap, vzdělávání asistentů, rozhovor, dotazník.

Summary:

The Bachelor's (B.A.) thesis deals with the Romani education sphere with a view to the profession of the Romani teaching assistant. The aim of the work is to investigate the real contribution of the Romani teaching assistant who comes from the Roman ethnic minority and find out some determinative specifics important for the Romani children's upbringing and education. The introductory chapters outlined the specifics of the history, development, upbringing and education of the Romani children. The establishment of the profession – the Romani teaching assistant – was based on these specifics as one of possibilities how to raise the acceleration of the Romani pupils' education. The Romani teaching assistant's relevancy and function were compared to the same profession in the Slovak Republic.

The practical parties researched into Romani teaching assistant working in the town Chomutov. The research included 38 questioned Romani assistants working at the primary school, primary practical and primary special school. By means of complete questionnaire their attitudes were examined and verified. Along with the former the research dealt with the function and working of this profession all over the Czech Republic.

Key words: upbringing, the Romani children's education, the Romani teaching assistant in the Czech Republic, the Romani teaching assistant in Slovak Republic, The Romani pupils' integration (assimilation), failure at school, social-cultural handicaps, education of assistants, interview, questionnaire.

Obsah

1 ÚVOD	9
2 TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU	10
2.1 Historie a výskyt Romů	10
2.2 Výchova a vzdělávání romského etnika	11
2.2.1 Výchova v romské rodině	11
2.2.2 Psychické a sociální zvláštnosti romských dětí	12
2.2.3 Předškolní vzdělávání romského dítěte	13
2.2.4 Odklad povinné školní docházky	14
2.2.5 Přípravné třídy	16
2.2.6 Integrace romských žáků ze speciálních základních škol do škol základních	17
2.2.7 Problematika školní neúspěšnosti sociokulturně odlišných dětí	19
2.2.8 Vztah romských rodičů ke škole	20
2.2.9 Osobnost sociokulturně odlišných dětí a mladistvých	21
2.3 Asistent pedagoga v Česku	22
2.3.1 Organizace práce a pracovní náplň	23
2.3.2 Zřizovatel funkce asistenta pedagoga	25
2.3.3 Předpoklady a požadavky pro výkon činnosti	26
2.3.4 Legislativa finančních prostředků	26
2.3.5 Kontakt školy s rodinami žáků	27
2.3.6 Vzdělávání asistentů	28
2.4 Asistent pedagoga na Slovensku	30
2.4.1 Organizace práce a pracovní náplň	31
2.4.2 Zřizovatel funkce asistenta pedagoga	31
2.4.3 Předpoklady a požadavky na funkci pro výkon činnosti	31
2.4.4 Význam působení a vzdělávání asistentů	32
2.4.5 Vzdělávací systém	33
3 PRAKTICKÁ ČÁST	35
3.1 Cíl praktické části	35
3.1.1 Stanovení předpokladů	35
3.2 Použité metody	36
3.2.1 Dotazník	36

3.2.2 Rozhovor.....	38
3.3 Popis zkoumaného vzorku	39
3.4 Výsledky a jejich interpretace.....	40
3.4.1 Výsledky dotazníkového šetření a jejich interpretace	40
3.4.2 Výsledky šetření ve městě Chomutov a jejich interpretace	64
3.4.2.1 Charakteristika regionu	64
3.4.2.2 Základní škola a Mateřská škola 17. listopadu v Chomutově	66
3.4.2.2.1 Přípravná třída při ZŠ a MŠ 17. listopadu v Chomutově.....	66
3.4.2.2.2 Asistent pedagoga při ZŠ a MŠ 17. listopadu v Chomutově.....	67
3.5 Závěr dotazníkového šetření a výsledky předpokladů.....	69
3.6 Závěr	75
3.7 Navrhovaná doporučení.....	77
3.8 Seznam použitých zdrojů.....	79
3.9 Seznam příloh	81

1 ÚVOD

Pracuji v odborném učilišti a praktické škole jako učitelka odborného výcviku na zahradě. Na naše učiliště jsou přijímáni žáci ze základní školy, základní školy praktické nebo základní školy speciální a speciálních školských zařízení. Jsou to žáci s poruchami učení a chování, LMD, s různými somatickými obtížemi, epilepsií, cukrovkou, ale i se sníženým intelektem.

Žáci si zde vybírají z oborů – kuchařské práce, květinářské, zelinářské a ovocnářské práce, opravářské práce, šití oděvů pokud mají ukončené základní vzdělání. Když vycházejí z nižších tříd a základní školy, nastupují do praktických tříd praktické školy. Po dvou letech absolvování praktické školy si tito žáci vyberou obor, který se jim nejvíce líbil nebo, ve kterém dosahovali nejlepších výsledků.

Jak jsem se již zmínila, naše učiliště slouží především pro žáky ze základních škol praktických. Na těchto školách je větší procento romské populace než české, tudíž se to odráží i ve struktuře žáků na našem učilišti. Téměř v každé třídě je dost romských žáků a tak jsem uvítala možnost tímto problémem se zabývat. Víím, že existují různé organizace, které se zabývají zkoumáním tohoto problému hlouběji, ale přesto se ráda seznámím s určitými pravidly, jak s těmito dětmi jednat, jak se k nim chovat a jak si je získat ke spolupráci.

V současné době se výchově a vzdělávání romského etnika věnuje stále více odborné i mediální pozornosti. Tato potřeba nevyplyvá pouze z povinnosti dodržovat mezinárodní právní dokumenty a ochraně práv každého lidského jedince, ale stále více z potřeb měnící se společnosti na území České republiky ve společnost multikulturní.

Toto téma jsem si vybrala proto, že učím na jedné ze škol, kde bohužel nepůsobí romský asistent pedagoga, ale zajisté by tu byl velice vítán a pro školu velkým přínosem.

V této práci se pokusím nastínit některá specifika rozhodující ve výchově a vzdělávání romského dítěte, přiblížit některé z možností akcelerace tohoto náročného procesu se zaměřením na osobní profesi asistenta pedagoga pocházejícího z romského etnika.

Podrobněji se zmíním o působení romských asistentů pedagoga v České republice s užším zaměřením na město Chomutov a v teoretické části pro srovnání pak přiblížím profesi asistenta na Slovensku.

2 TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU

2.1 Historie a výskyt Romů

Prapředci Romů přišli do Evropy ve 13. století z Indie. Vnucením „usedlého“ způsobu života, který jim není vlastní, se možná způsobilo více škody, než užitku. Přehlížením historického postavení Romů vedlo ke snaze minulého režimu o násilné včlenění Romů do řad obyvatelstva. Nebyli chápáni jako etnikum, které má právo na své sebeurčení. Režim se snažil problém řešit potlačením národní kultury a tradice. „Život je jako dětská košilka – děravý, špinavý a krátký“. Toto romské úsloví plně vystihuje pocity lidí, kteří jsou neustále odmítáni a setkávají se většinou s nelibým přijetím.

Pověst říká, že Romové jsou potomci Egyptanů, kteří odmítli pomoc svaté rodině při jejím útěku a za tento prohřešek putují do Říma pro odpuštění (čemuž romské pověsti zcela protiče – v nich je to právě Rom, kdo jediný nabízí pomoc).

Do oblasti dnešní České republiky přišli koncem 14 – počátkem 15. století. V oblasti Čech a Moravy se Romové usadili koncem 17. století. Nejdříve byli přijati s porozuměním a důvěrou. Jejich situace se změnila arcibiskupskou exkomunikací r. 1427, která byla vyhlášena v Paříži. Lynčování cikánů a přivandrovalců odkudsi, byl legální postup. Osvícenství za Marie Terezie a jejího syna Josefa II. přineslo Romům mnoho změn. Nebyli sice ani nadále vítáni, ale objevila se první tolerance. Snaha o jejich usazení vedla k rozdávání půdy a nařízení povinné školní docházky a k zákazu používání vlastního jazyka.

Značná část romského etnika se během 19. století stala součástí venkovského obyvatelstva a ubylo pronásledování kočujících skupin. Teprve hospodářská krize třicátých let a nacismus byla dobou obnoveného násilí s neuvěřitelnou silou. V padesátých letech se v ČSSR komunisté chopili romského problému vlastním způsobem, represemi opřenými o zákon, který pramenil z touhy co nejrychleji problém zahladit. Likvidace romských osad a stěhování Romů do panelových domů bylo vydáváno za pokrok, přičemž Romové přicházeli o své domovy. Během pětisetleté historie romského obyvatelstva v našich zemích, se ho nikdo neptal na jeho názory, postoje a přesvědčení. A už vůbec nikoho nenapadlo uznat postavení Romů jako samostatné kultury, která má svoje tradice a stojí je za to rozvíjet. (Říčan, 1998, str8)

Výskyt Romů

Četnost Romů v České republice je odhadována na 2,5 – 3% populace. Může být i o něco vyšší, protože ne všichni příslušníci této etnické skupiny se k ní oficiálně hlásí. Mnozí Romové mají ambivalentní vztah k vlastní identitě. Někteří svou příslušnost ke své národnosti nepřiznávají, nejčastěji proto, že se jí cítí být stigmatizováni a sami ji považují za méněcennou.

Romská menšina není jednotná, tvoří ji několik, relativně dost odlišných podskupin s jinými zvyklostmi i odlišným životním stylem. V naprosté většině, v 80% jde o slovenské Romy, tj. Romungry, v 10% jde o olšské Romy a zbytek je heterogenní. (Vágnerová, 2004, s. 674)

2.2 *Výchova a vzdělávání romského etnika*

„Aby mohlo vůbec dojít ke smysluplné komunikaci mezi romským dítětem a neromským učitelem, je třeba, aby učitel rozuměl chování žáka, k tomu musí mít základní povědomost o sociální struktuře romského etnika, znalosti z oblasti historie, jazyka a kultury Romů a informace o sociálním zázemí žáka. ... K tomu všemu musí mít ještě vlastní hluboký zájem o dítě, které je mu svěřeno.“ (Balabánová, 1995, s. 5)

Priority v oblasti vzdělávání romských dětí v Ústeckém kraji příkládám v příloze č. 1.

2.2.1 *Výchova v romské rodině*

Tradiční romská rodina se od tradiční české rodiny liší těmito znaky: historickým vývojem, etnokulturní sférou, demografickými podmínkami (početnost), sociálně-kulturními charakteristikami (vzdělanost členů), sociálně ekonomickými ukazateli, psychologickými zvláštnostmi např. patrilokálnost, kdy žena obvykle následuje muže k jeho rodině, vícegenerační rodina, patriarchální rysy. Kromě přímého výchovného působení ovlivňuje dítě v romské rodině i její struktura a celková atmosféra. (Kovaříková, 1998, s.23)

Principem, na němž jsou založeny vztahy ve velké rodině, je úcta k této instituci. Nejvyšší hodnotou pro romské rodiče jsou jejich děti . Dětství romského dítěte je podstatně kratší než dětství dítěte neromského. Primární povinností dítěte je zodpovědnost za péči o mladší sourozence. Rodina mívá častěji vyšší počet dětí. Matka

věnuje svému dítěti veškerou pozornost zpravidla jen do té doby, než se narodí mladší sourozenec. O starší dítě se začíná starat jiná ženská osoba v rodině, babička, teta, starší sestra. (Zelina, Portik, 2001, s. 14)

Ze studií rodin romských dětí vyplývá skutečnost, že výchova ke kázni a pořádku je odlišná u chlapců a jiná u dívek v roli sester. Malé děti se mnohem delší dobu obsluhují, nevedou se k sebeobsluze. Chlapci se pak sebeobsluze nevedou vůbec, vše dělá matka nebo starší sestra. Postavení starší sestry v rodině je významné, téměř vše dělá za ostatní a v důsledku toho má velice málo času na sebe a proto se většinou stává, že nejstarší sestra má ve škole nejhorší prospěch). Autorita a uznání matky vzrůstá s věkem a s počtem vychovaných dětí. Hlavní slovo ve fungující rodině mívá po otci nejstarší bratr. (Šišková, 1998, s.159)

Romské dítě není od útlého věku vedeno k zodpovědnosti za svá rozhodování, to z toho důvodu, že v komunitě není nikdy samo, rozhoduje se zde kolektivně. Jako individuum však dítě není zvyklé samostatně fungovat, protože tradiční výchova to od něj nepožaduje. Nedochází zde tak přísně k diferenciaci na děti a dospělé. Dítě se již od raného věku účastní veškerého společenského dění doma a jeho slovo má svou váhu. Na svou rodinu je velice fixováno a má tendence zůstat v ní i po uzavření partnerství i v dospělosti.

„Dnešní Rom ví, že „Svět o pláč nestojí“ */E luma vašo roviben náá!/* a žegádžo je nechápe a neumí si poradit s jejich hodnotami a zvyklostmi. ... Silná vazba Romů na rodinu, to není jen tradice a kultura, je to i přístav bezpečí, do kterého je vhání jejich kulturu a hodnoty nechápající majoritní společnost“. (Zelina, Portik, 2001, s. 14)

2.2.2 Psychické a sociální zvláštnosti romských dětí

Charakteristickým rysem romských dětí je především jejich temperament, který je dán historickým vývojem romského etnika, a ten nemalou měrou ovlivňuje výsledky školní práce. Vlivem temperamentu se děti nedokáží dostatečně soustředit a pozornost udrží jen krátkou dobu. Neklid a roztěkanost negativně ovlivňuje školní výsledky. Romští žáci nejsou ve školní práci dostatečně vytrvalí. Nedaří se jim systematicky pracovat a také pokračovat ve svém vzdělávání dlouhodobě. (Vojtěchová, 1998)

Kovaříková /1998, s.20/ uvádí souhrnně tyto nedostatky v psychice romských žáků: neodpovídající mentální úroveň, špatná připravenost žáků v předchozím nedostatečném vzdělávání vycházející z přístupu celé romské komunity ke vzdělání

jako takovému, nedostatečná motivace k učení, nízká aspirační úroveň, malá vytrvalost a pohodlnost žáků, negativní postoj k učitelům, nesprávný osvojený učební styl, nepříznivá role žáka ve třídě, špatná sociální akceptovanost, snížená úroveň kognitivních procesů, poruchy schopnosti myšlení, pozornosti, paměti, vývojové poruchy, drobné mozkové dysfunkce, poruchy učení aj..

Kumulace těchto vlivů velmi ztěžuje proces výchovy a vzdělávání romského dítěte. Zejména, pokud jde o projevy snížených mentálních funkcí, může dítě na základě výše popsaných projevů působit jako mentálně retardované, ačkoli tomu tak není. Tuto sociálně podmíněnou nedostačivost v porovnání se stejně starou průměrnou dětskou populací označujeme jako pseudoretardace. Na základě vnějších vlivů, sníženého počtu podnětů pro rozvoj, dochází k zaostalosti a dítě ve svých projevech působí vzhledem ke svému chronologickému věku jako vývojově mladší, tudíž nezralé. Přesto, že běžný intelekt IQ romského dítěte může být snížený, ale jejich sociální, nebo-li emoční intelekt EQ bývá na dobré úrovni.

Sebepojetí romského dítěte je jiné než jsme zvyklí vnímat u dítěte z majority. Je úzce spjaté s vazbou na širokou romskou rodinu, na kolektivní sebevědomí. Rom se vnímá tak, jak se vnímá romská komunita. Sebevědomí dítěte je nestálé. „Pochvalte romské dítě a vyrostе vám před očima, pokárejte ho a téměř se ztratí“. (Šišková, 1998, s. 160)

Díky odlišnému pojetí rodinné romské výchovy se dítě učí vnímat svět jinak, vyznává jiné hodnoty a při jeho kontaktech s majoritní populací dochází přirozeně ke střetům a neshodám v oblasti priorit.

2.2.3 Předškolní vzdělávání romského dítěte

Romské děti zpravidla nenavštěvují v předškolním věku mateřskou školu. Je jich velice málo, kteří docházejí pravidelně. Rozhodnutí o docházce do předškolního zařízení je na vůli rodičů. Rodiče často jako důvod, proč jejich dítě do MŠ nechodí, uvádějí, že úhrada pobytu je pro ně nemalou finanční zátěží. Pokud rodina žije výhradně ze sociálních dávek, je tento faktor neopominutelný. Někteří rodiče udávají i důvody, že se v MŠ k jejich dítěti nechovali dobře, případně byly mezi ním a ostatními dětmi dělány rozdíly.

Dítě předškolního věku je doma s matkou a dalšími malými sourozenci. Svůj čas tráví pobytem venku nebo návštěvami u příbuzných členů širší rodiny. Jeho obzor je omezen pouze na rodinné události, na to, co je aktuální pro dospělé. Systematicky se mu nikdo nevěnuje a nemá možnost cíleně rozvíjet potřebné dovednosti a znalosti, které od něj později bude očekávat základní škola. Tento handicap se vzrůstajícím věkem za pobytu v málo podnětném prostředí zvyšuje.

„Důležité je, aby se předškolní příprava romských dětí stala povinnou, a aby se hledaly takové účinné metody a formy, které by motivovaly romské rodiče k uvědomění si významu vzdělání jejich dětí.“ (Portik, 2001, s. 36)

Odborníci zabývající se výchovou a vzděláváním romských dětí v České i Slovenské republice jsou toho názoru, že romské dítě by mělo navštěvovat MŠ nejméně dva roky před nástupem školní docházky. Docházka do MŠ po dobu pouze jednoho roku nejčastěji vzniklý sociokulturní handicap u dítěte sníží, ale zcela neodstraní.. Intenzivní práce s dětmi by tedy měla být dlouhodobého charakteru.

Šotolová (2001, s. 32) doporučuje spolupráci MŠ s romskými politickými institucemi a občanskými subjekty. Příznivou atmosféru pro romské děti v MŠ by měli zajistit dobrovolní spolupracovníci z řad Romů, konverzační minimum učitelky v romštině, vytváření základů českého jazyka u romských dětí a postupné vzdělávání Romů pro plnění funkce pomocných pracovníků. To vše za uplatňování akceleračních programů pro děti z málo podnětného prostředí.

Alternativní řešení systematické přípravy romských dětí na docházku do základní školy se v posledních letech staly přípravné ročníky.

2.2.4 Odklad povinné školní docházky

Povinnost školní docházky se v ČR ukládá Zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), § 37 každému dítěti staršímu 6 let, které splnilo kritéria školní zralosti. Těmito kritérii se rozumí přiměřená vyspělost dítěte v oblasti psychické, biologické a sociální. Výjimku od povinnosti docházet do školy tvoří děti vážně nemocné, vzdělávané doma formou individuální péče. Další výjimku od pravidelného docházení do školy na výuku mají v ČR děti zahrnuté do experimentálně ověřovaného domácího vzdělávání.

Odklad povinné školní docházky se ukládá dítěti, jež nesplňuje některé nebo všechny z uvedených kritérií. O odklad žádá zákonný zástupce dítěte ředitele školy v

takovém termínu, aby žádost mohla být vyřízena do zahájení školního roku. K žádosti je třeba přiložit zprávu od dětského lékaře a posudek z školského poradenského pracoviště (pedagogicko psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra), ve kterých je odklad doporučen. Ředitel na jejich základě rozhodne o odkladu zahájení školní docházky o 1 rok.

Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku. Pozdější odklad povinné školní docházky se pak může výjimečně uložit i dítěti, které do prvního ročníku ZŠ již nastoupilo, ale selhává ve výuce pro celkovou nezralost.

Nevyzrálост romského dítěte lze shrnout do následujících oblastí:

- Oblast rozumová – děti mají nedostatky v oblasti logické inteligence a prostorové představivosti. Nedosahují dobrých výsledků v kombinačních schopnostech. Potřebné vědomosti často mají, ale nedostatečně utříděné. Jelikož je nezískaly systematickým působením, mají je pouze mechanicky zafixované. Zraková a sluchová koordinace je velice slabá, což způsobuje obtíže při pozdější osvojované činnosti čtení.
- Oblast citová – dítě bývá velice často fixováno na matku. Je schopno fungovat ve velkém společenství své komunity, ale prostředí mimo komunitu v něm vzbuzuje nejistotu a vyvolává adaptační obtíže.
- Oblast sociálních dovedností – významná část dětí má velké nedostatky v osvojených hygienických zásadách. Nemají rovněž dostatečně rozvinutou sebeobsluhu. Sociální vztahy mimo komunitu jsou strohé. Nízký je i zájem a celková motivovanost pro školu.
- Oblast jazykových dovedností – slovní zásoba u romských dětí z málo podnětného prostředí je nízká. Dítě hovoří česky gramaticky nesprávně a z hlediska obsahové stránky řeči nerozumí pojůmům. Celková komunikace je tak ochuzena. Situace konkrétního dítěte je závislá na preferovaném komunikačním jazyku, který užívá jeho rodina.
- Oblast motorických dovedností – hrubá motorika u romských dětí nevykazuje takové nedostatky jako oblast jemné motoriky, jež je často velmi opožděná a způsobuje nedostatečnou zručnost v jemných manuálních činnostech, později i v nácviku dovednosti psaní. Volně převzato z Vojtěchové (1998)

Udělení odkladu školní docházky se týká vysokého procenta romských dětí.

Dítě má několik možností, jak školní rok využít:

1. dítě zůstává další rok doma ve stejném málo podnětném prostředí,
2. dítě navštěvuje MŠ, často však z ekonomických důvodů nikoli,
3. dítě navštěvuje přípravný ročník pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, kde nejčastěji absolvuje redukováný obsah 1. ročníku ZŠ.

Orientační úroveň školní zralosti se v ČR měří nejčastěji standardizovanými kresebnými testy české provenience, jejichž autory jsou Matějček, Jirásek. Nutno podotknout, že tyto testy, ani testy mapující podrobněji stav jednotlivých složek osobnosti nejsou přizpůsobeny specifikům romského etnika. Velká část z nich je postavena na verbálních dovednostech. „Většina šestiletých romských dětí tak selhává v základním Jiráskově testu především z důvodu naprosto odlišného pojetí výchovy, nikoliv z důvodu mentálního handicapu.“ Pokud jde o test kresebný, je zřejmé, že pro obecně nízkou úroveň grafomotoriky je dítě znevýhodněno. Je třeba předkládat takovou koncepci psychologických testů, jež by byly adekvátní pro romskou populaci a i populaci jiných etnických skupin. (Balabánová, 1999, s.337)

2.2.5 Přípravné třídy

Přípravné třídy pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí se v ČR počaly zřizovat na spádových školách jako jedno z řešení problematiky vzdělávání romských dětí, a to na základě usnesení vlády ČR č. 210 ze dne 28. dubna 1993 k situační zprávě romské komunity. Vláda uložila MŠMT ČR realizovat opatření směřující k odstranění jazykového handicapu romských dětí, který je jednou z hlavních příčin neuspokojivých výsledků jejich vzdělávání. /Šotolová, s.44/. Je nesporné, že přípravná třída pomáhá eliminovat adaptační problémy dětí a tím jim umožňuje v 1.třídě srovnat se s běžnou populací.

Dle stávajícího školského zákona, obec, svazek obcí nebo kraj se souhlasem místně příslušného krajského úřadu zřídí přípravnou třídu základní školy dle § 47

školského zákona a § 7 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, do které jsou zařazovány pouze děti sociálně znevýhodněné a u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj. Přípravnou třídu lze zřídit, pokud se v ní bude vzdělávat nejméně 7 dětí a nejvíce 15 žáků, výjimky z minimálního i maximálního počtu schvaluje zřizovatel školy a orgán kraje v přenesené působnosti od 1.1. 2001.

V lokalitách, které se vyznačují vysokým zastoupením sociálně znevýhodněných skupin obyvatelstva, se doporučuje, aby zřizovatelé nepodceňovali význam přípravných tříd pro vstup dítěte do prvního ročníku základní školy a vzdělávání těchto žáků pocházejících ze sociálně znevýhodňujícího prostředí včetně komunikace s rodiči žáků.

O zařazování žáků do přípravné třídy základní školy rozhoduje ředitel školy na žádost zákonného zástupce dítěte (tedy v praxi nejčastěji rodiče) a na základě písemného doporučení školského poradenského zařízení. Obsah vzdělávání v přípravné třídě je součástí školního vzdělávacího programu.

Pokud ředitel školy rozhodne o odkladu povinné školní docházky má podle školského zákona povinnost doporučit zákonnému zástupci dítěte vzdělávání dítěte v přípravné třídě základní školy nebo v posledním ročníku mateřské školy, pokud lze předpokládat, že toto vzdělávání vyrovná vývoj dítěte.

Vzdělávání v přípravné třídě základní školy stejně jako v posledním ročníku mateřské školy zřizované státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí se poskytuje vždy bezúplatně. Žákům těchto přípravných tříd základních škol, jsou taktéž na základě školského zákona bezplatně poskytovány základní školní potřeby.

2.2.6 Integrace romských žáků ze speciálních základních škol do škol základních

V případě romských dětí se v minulosti prokázalo časté mylné zařazování do speciálních škol z důvodů standardizovaných psychologických testů, které byli sestaveny pro českou populaci. Pro upřesnění, orientační úroveň školní zralosti se v ČR měří nejčastěji standardizovanými kresebnými testy české provenience, jejichž autory jsou Matějček, Jirásek. Nutno podotknout, že tyto testy, ani testy mapující podrobněji stav jednotlivých složek osobnosti nejsou přizpůsobeny specifikům romského etnika. Velká část z nich je postavena na verbálních dovednostech. „Většina šestiletých

romských dětí tak selhává v základním Jiráskově testu především z důvodu naprosto odlišného pojetí výchovy, nikoliv z důvodu mentálního handicapu.“ Pokud jde o test kresebný, je zřejmé, že pro obecně nízkou úroveň grafomotoriky je dítě znevýhodněno. Je třeba předkládat takovou koncepci psychologických testů, jež by byly adekvátní pro romskou populaci a i populaci jiných etnických skupin. (Balabánová, 1999, s.337)

Dítě se tak ocitalo v prostředí, do něhož nepatřilo, přestože u něj nešlo o mentální handicap. To dokazuje i fakt, že romský školák neprojevuje sklon ke stereotypu a rigiditě, který je typický pro sníženou mentální úroveň. Nelze říci, že by Romové byli mentálně handicapováni, ale struktura jejich inteligence je jiná, preferují odlišné poznávací strategie i způsoby řešení problémů. Rozvíjejí se především ty složky, které jsou jim v jejich životním stylu užitečné. Romové mají rozdílné problémy a běžné životní situace chápou jinak, než je zvykem v majoritní společnosti. Motivaci ke školnímu výkonu ovlivňuje hodnota a význam vzdělání, který je sociokulturně podmíněn. (Vágnerová, 2004, s. 683)

Vyhlídky na další vzdělávání v hlavním proudu byly nahrazeny sníženými nároky na jeho rozvoj a minimální šancí na výběr profilujícího učebního oboru z úzké nabídky oborů pro speciální školy. Nejčastěji volený učební obor ani nedostudovalo. Výsledkem této praxe byla mladá romská populace se základním vzděláním ukončeným v základní škole praktické.

Negativní zkušenost tohoto postupu minulých desetiletí se bohužel i dnes odráží v postojích některých romských rodičů ke vzdělávání jejich dětí. Romský rodič si prožil, že na základní škole praktické mu bylo lépe. Měl šanci zde při výuce zažít i úspěch. Vzhledem k tomu, že každý rodič si přeje spokojenost svých dětí, není výjimkou že romský rodič dnes ještě osobně žádá při výskytu potíží jeho dítěte na ZŠ o možnost přestupu do ZŠ praktické, či speciální. Je v kompetenci systému české školy, aby rodiče přesvědčila, že tudy v případě jejich dítěte cesta nevede a nabídla romským dětem alternativní způsoby rovnocenného vzdělávání v hlavním proudu základního školství.

Dalším důvodem přestupu dítěte do speciální školy byla snaha některých učitelů ZŠ zbavit se nepohodlných žáků. V praxi šlo nejčastěji o výchovně nezvladatelné chlapce. Pro ilustraci lze popsat charakteristiku romského chlapce. Jeho učitelka ho považovala za ctižádostivého, podle ní, by chtěl vyniknout, kdyby to ovšem bylo možné dosáhnout bez vynaložení jakéhokoli úsilí. Když narazil na obtíže, reagoval dvojím způsobem: buď se snažil vzbudit soucit, nebo se projevoval hystericky a pak nevybíravě

napadal a obviňoval kohokoli. Často do školy vůbec nepřišel a cítil se ukřivděn, když mu to bylo vytýkáno. Vymlouval se na cokoli, neměl zafixovaný pocit povinnosti. (Vágnerová, 2004, s. 684)

Situace není vyřešena ani v případě, že romské dítě setrvá na základní škole. „Propadající romské děti na druhém stupni ZŠ vytvářejí skupiny záškoláků, jejich absence školní neúspěchy prohlubují, nezájem o školu narůstá. Pedagogický optimismus se tím u některých učitelů k romským dětem snižuje. (Šotolová, 2001, s. 43)

Dle platné legislativy pokud dítě selhává v plnění nároků učebních osnov základní školy, může opakovat ročník, případně je po vyšetření v PPP nejčastěji podán návrh na jeho přearazení do základní školy speciální. V ČR se tyto školy do nedávné doby označovaly názvem zvláštní škola a pomocná škola. S návrhem na přearazení do této školy musí souhlasit zákonný zástupce žáka, rodič.

2.2.7 Problematika školní neúspěšnosti sociokulturně odlišných dětí

Hlavním důvodem školní neúspěšnosti velkého počtu romských žáků je jejich nedostatečná znalost českého jazyka, ale často i romského jazyka. Romské rodiny zpravidla užívají nespisovnou češtinu nebo slovenštinu a maďarštinu s příměsí romštiny. Z toho vyplývá značné ztížení komunikace romských dětí s ostatními dětmi a učiteli.

Hlavní podmínkou školní úspěšnosti romských občanů je však jejich vlastní přístup ke vzdělání. Chápu vzdělávání jako nutné zlo, které je jim vnucováno majoritní společností a nepřijímají je jako prostředek vlastního rozvoje.

Romské děti bývají velmi často zařazováni do základních škol praktických, přestože jde u nich pouze o špatnou přípravu na školní vzdělávání, kterou zanedbaly jejich rodiče. Tito žáci často pod vlivem kvalifikované péče pedagogických pracovníků překonají počáteční potíže a úspěšně se zapojí do vzdělávacího procesu. Záhy předčí své vrstevníky s mentálním postižením a svými schopnostmi přesahují běžné požadavky ZŠ praktické. Mohou dále studovat na odborných učilištích, ale my nyní máme na mysli ty žáky, kteří by mohli studovat na středních školách, kdyby byli rodiče dostatečně připraveni na vstup do základní školy. Tito žáci ve skutečnosti do ZŠ praktické nepatří a jejich zařazení do školy určené žákům s mentální retardací bylo od počátku mylné.

(Vágnerová, 1996) (Chtěla bych upřesnit, že používám již nové názvy zvláštní školy – základní škola praktická a pomocné školy – základní škola speciální).

2.2.8 Vztah romských rodičů ke škole

V podstatě k ní mají nedůvěru a ta se přirozeně přenáší na dítě. Tuto nedůvěru je třeba prolomit, jinak bez podpory rodičů nemá učitel romských dětí naději na úspěch. Stává se, že některé romské děti nejsou vůbec zapsány do školy, přestože na ně rodiče pobírají sociální dávky. Zjistily se i případy, kdy zapsané romské děti nejsou posílány do školy se záměrem dosáhnout jejich uznání za nevzdělavatelné, což znamená vyšší sociální dávky pro rodinu. Ale, abychom byli objektivní, jsou samozřejmě jedinci, kteří své děti ve studiu podporují, jak finančně, tak samozřejmě i z té morální stránky. (Říčan, 2000, s. 114)

Romská rodina uznává jiné hodnoty a normy. Mezi ně však vzdělání nepatří. Mají zafixovanou zkušenost školní neúspěšnosti, téměř nikdo z nich neprospíval. Z těchto důvodů romští rodiče velmi často žádají zařazení svého dítěte do základní školy praktické, neboť zde spatřují snadnější cestu k absolvování povinné školní docházky svých dětí. A tím se kruh uzavírá, neboť mnohé potíže, které Romové s majoritní společností mají, vyplývají z nižší úrovně jejich vzdělanosti.

Ke zlepšení této situace bude muset dojít k závažným změnám v procesu vzdělávání romských dětí. K tomu, aby jejich vzdělávání mohlo být dostatečně efektivní, musí být splněno několik základních předpokladů, mezi něž patří:

- zajištění dostatečně dlouhé a pravidelné docházky žáků do školy
- odstranění bariér
- adekvátní přístup škol a školských zařízení ke specifickým hodnotám a potřebám romských rodin
- využívání alternativních přístupů ve vzdělávání
- vzájemné respektování kulturních odlišností a hodnot romských a ostatních žáků v rámci multikulturní výchovy. (Vágnerová, 1996)

Romské dítě bez absolvování předškolní přípravy není dostatečně připraveno na zvládání nároků učiva v prvním ročníku ZŠ. Jeho rodiče často ještě dostatečně nedoceňují potřebu vzdělávání pro budoucí uplatnění a dítě od nich nemůže očekávat

podporu ve věcech domácí školní přípravy. Škola je institucí, která po dítěti náhle vyžaduje plnění povinností plynoucích mu ze statutu žáka. Jasný řád doposud dítě nezažilo.

Počáteční školní neúspěšností je dítě nemotivováno k další aktivní spolupráci. Situaci mu ztěžuje nedostatečně zvládnutý komunikační jazyk školy, nerozumí, co se po něm žádá, anebo si požadavek učitele vyloží jinak. Neorientuje se pevně v časoprostorových pojmech, nemá osvojené nadřazené pojmy, které romština běžně nepoužívá, případně se běžně neužívají v rodině, ačkoliv komunikuje česky. Svou úlohu na počátku školní docházky sehrávají i adaptační obtíže na školní prostředí. S mnoha školními pomůckami a pracovními úkony přichází dítě do styku poprvé.

„Jediným rozhodujícím determinantem řešení problémů Romů je strukturování takové školy, která je schopna akceptovat, vzdělávat a vychovávat romské žáky, přičemž předpoklad dosažení úspěchu je možné očekávat v dlouhodobějším časovém horizontu. Toto konstatování vychází z osobitých etnických, kulturních a sociálních charakteristik romských dětí a mládeže, které jsou negativně ovlivňované vývojem posledních let. Jde především o neschopnost Romů uplatnit se na trhu práce a s tím související změnu vztahu k cílevědomé práci, pokles respektu k autoritám, nedůvěra vůči vnější realitě a velmi malé uznávání hodnoty vzdělávání.“ (Portik, 2001, s. 91)

2.2.9 Osobnost sociokulturně odlišných dětí a mladistvých

Sociokulturní handicap je dán odlišností sociální příslušnosti a s tím souvisejících zkušeností, které jsou z pohledu majoritní společnosti nežádoucí nebo nedostatečné.

Sociokulturně odlišné děti jsou zařazováni do běžných škol, je to často jejich první kontakt s požadavky majoritní společnosti. Splnit tyto požadavky je pro dítě často obtížné až stresující. Úspěšnost jeho zapojení je závislá na mnoha faktorech, na něm samotném, na učitelích, spolužácích a také samozřejmě na rodině, ve které dítě žije.

Velkou překážkou v adaptaci může být odlišnost jazyka, jiné zvyky, normy chování a hodnoty, které minoritní společnost uznává.

Jedním z úkolů demokratické společnosti je pečovat o bezproblémové společné soužití příslušníků různých etnik, komunit a kultur. Tento požadavek v současné době vystupuje zvláště aktuálně ve vztahu k romské populaci a zejména k romským dětem,

které tvoří značnou část žáků vzdělávaných v našem speciálním školství. (Vágnerová, 1996)

Negativní vlivy působící na rozvoj osobnosti romského dítěte při školních výkonech:

- odlišný řečový vývoj,
- zúžená informovanost části dětí vyplývající z větší sociální izolace romské komunity,
- odlišná kvalita plnění funkce rodinné výchovy oproti běžné populaci,
- časté selhávání dítěte ve školních výkonech a následná školní neúspěšnost, zejména v nižších ročnících,
- zvýšená nemocnost,
- přetrvávající indiferentnost části prostředí k romským dětem a mládeži, především přetrvávání předsudků,
- odlišnosti ve stravovacích návycích,
- zvýšená migrace rodin,
- vysoká nezaměstnanost a invalidita živitelů rodin,
- nedostatečná připravenost učitelů pro práci s minoritami aj. /Portik, 2001, s.91/

2.3 Asistent pedagoga v Česku

Nově přináší funkci pedagogického asistenta Zákon č. 563/2004 Sb. ČR o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů s platností od 1.1. 2005, který smazává rozdíl mezi pojetím asistenta pedagoga z řad majority a romského asistenta pedagoga. Asistent pedagoga je zde řazen mezi pedagogické pracovníky vykonávající přímou pedagogickou činnost.

Zájem o asistenty roste. V roce 2006 měli o ně ředitelé jednotlivých škol zájem, svědčí následující čísla: v Moravskoslezském kraji působilo na přelomu roku 72 asistentů, v Ústeckém jich bylo 48, letos jich je již 60. A jejich počet by se měl podle Vojtěcha Krumpa v letošním roce ještě zvýšit především díky rozvojovému programu, který ministerstvo školství vyhlásilo na konci listopadu na letošní rok. V rámci Státního programu rozvoje regionu Severozápad bude poskytnut objem finančních prostředků na nárůst maximálně čtyřiceti procent počtu stávajících asistentů pedagogů.

/http://www.drogy-
info.cz/index.php/info/prehled_tisku_a_medii/domaci_tisk/vyber_z_domaciho_tisku_20
06_01_10/

V ČR počet asistentů, kteří mají být důležitým kamenem mozaiky integrace dětí, se od roku 1999 zvýšil ze 150 na současných 318. /http://aktualne.centrum.cz/osobnost-sefredaktorem/clanek.phtml?id=203924/

Vychovatel – asistent pedagoga (dále jen „asistent“) je pomocníkem pedagogického týmu ve škole (či v jiné instituci), kterou navštěvují ve větším počtu romští žáci. Asistent pomáhá dětem překonat komunikační bariéry, pomáhá jim při aklimatizaci na školní prostředí. Spolupracuje s učiteli při výuce a při komunikaci se žáky, dále komunikuje s rodiči žáků a s romskou komunitou v místě školy, na mnoha školách asistenti organizují volnočasové aktivity blízké romským dětem. Přítomností asistenta se škola více otvírá okolní komunitě a stává se tak přátelským místem.

Dříve byla tato funkce oficiálně pojmenována romský asistent, dnes se mluví o vychovatelích – asistentech pedagogů. O asistenta může požádat jakákoli škola, která vzdělává romské děti. V českých školách se v současné době jedná zejména o asistenty z romské menšiny.

Asistenti dnes pracují v mateřských školkách, v přípravných ročnících, na 1. a 2. stupni základních, zvláštních a speciálních škol, na odborných učilištích, při dětských domovech a výchovných ústavech.

2.3.1 Organizace práce a pracovní náplň

Asistent plní funkci podpůrného učitele. Jeho pracovní náplní je zprostředkovávat výchovnou a vzdělávací činnost dětem se speciálními vzdělávacími potřebami, v případě potřeby pomáhat dětem s těžším zdravotním postižením se sebeobslouhou v době vyučování, na základě pokynů pedagogického pracovníka

Dle § 7 Vyhlášky 73/2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou pomoc žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí, pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc

při komunikaci se žáky, při spolupráci se zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází.

Jejich hlavním cílem je vytvářet ve škole takové prostředí, ve kterém se romské děti cítí spokojeně a bezpečně. Asistent je pro děti především vzorem, přímým důkazem toho, že i Rom může dosáhnout dobrého zaměstnání. A zároveň dokládá, že vzdělání má smysl.

Téměř nenahraditelná je práce asistentů při komunikaci s rodiči žáků (ideální je, když asistent zná romský jazyk), asistent je spojovacím článkem mezi rodinou a školou – ve škole se stává zástupcem komunity, v komunitě pak vystupuje jako člověk, který zastupuje školu. Vnáší do školy porozumění, je to člověk, který rozumí v potřebné míře kultuře majoritní i minoritní a dokáže tak ulehčit oběma stranám vzájemnou komunikaci a spolupráci. Díky jeho práci se mohou zlepšovat vztahy mezi školou a rodinou.

Romský asistent pedagoga přirozeně vnáší do vyučování prvky romské kultury, a je tak přínosem pro neromské učitele, kteří váhají nebo neumějí tyto prvky použít. "Významnou sociální roli sehrává asistent pedagoga nejen při pedagogické práci s žáky, ale také v pedagogickém kolektivu, protože jeho přítomnost nutí učitele přijímat a vyrovnávat se s „odlišností“ svého kolegy". Stěžejními vyučovacími hodinami je pracovní vyučování. Právě tady a v hodinách výtvarné výchovy se zaměřili na výrobu různých předmětů a ozdob. Ve výtvarné výchově žáci pracují různými netradičními výtvarnými technikami. Tímto způsobem je u nich prohlubováno estetické cítění a vlastní fantazie.

Náplň práce asistenta sestavuje ředitel školy po dohodě s asistentem. Míru výchovné práce tvoří:

- přímá výchovná činnost se žáky v rozsahu 20 – 28 vyučovacích hodin týdně podle provozu a potřeb školy
- příprava na výchovnou činnost a práce bezprostředně související s přímou výchovnou činností např. pomoc učiteli při přípravě učebních pomůcek
- spolupráce s ostatními učiteli
- spolupráce s výchovným poradcem a dalšími pedagogickými pracovníky
- spolupráce s rodiči a ostatní veřejností

- spolupráce s romskou komunitou v místě školy
- další vzdělávání (semináře, porady, atd.).

Pracovní náplň romského asistenta pedagoga uvádím v příloze č. 2.

2.3.2 Zřizovatel funkce asistenta pedagoga

Ředitel mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy a vyšší odborné školy může se souhlasem krajského úřadu ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami, zřídit funkci asistenta pedagoga dle § 16 odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a dle § 2 odst. 2 písm. f), § 3 a § 20 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

V lokalitách, které se vyznačují vysokým zastoupením sociálně znevýhodněných skupin obyvatelstva, se doporučuje, aby zřizovatelé nepodceňovali význam přípravných tříd pro vstup dítěte do prvního ročníku základní školy a vzdělávání těchto žáků pocházejících ze sociálně znevýhodňujícího prostředí včetně komunikace s rodiči žáků.

Dle § 7 Vyhlášky 73/2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných žádost o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga obsahuje název a sídlo právnické osoby, která vykonává činnost školy, počet žáků a tříd celkem, počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dosažené vzdělání asistenta pedagoga, předpokládanou výši platu nebo mzdy, zdůvodnění potřeby zřízení funkce asistenta pedagoga, cíle, kterých chce ředitel školy zřízením této funkce ve škole dosáhnout, a náplň práce asistenta pedagoga.

Způsobilost asistenta pro tuto činnost ověřuje během zkušební pracovní doby ředitel školy, který za práci asistenta odpovídá. Do platových tříd jsou asistenti zařazováni podle svého dosaženého vzdělání a charakteru jimi vykonávané práce. (Metodický pokyn MŠMT, č.j. 25 484/2000-22)

2.3.3 Předpoklady a požadavky pro výkon činnosti

Dle zákona č. 563/2004 §3 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

- musí být starší 18 let
- je plně způsobilý k právním úkonům
- musí být trestně bezúhonný
- zdravotně způsobilý
- má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává.
Z tohoto bodu vyplývá, že musí mít minimálně dokončené základní vzdělání a musí úspěšně absolvovat kurz pedagogického minima ve vzdělávacím zařízení s akreditovaným programem
- prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak

Doporučuje se, aby asistentem pedagoga byla stanovena osoba dobře znající prostředí, z něhož v převážné většině žáci pocházejí (např. asistent z prostředí romské komunity). Činnost asistenta pedagoga vymezuje § 7 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Pro pedagogického asistenta jsou stanoveny v § 2, § 20, § 22 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

2.3.4 Legislativa finančních prostředků

Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem a použití prostředků státního rozpočtu podle § 160 odst. 1 písm. c) nebo d) školského zákona na úhradu jeho platu je v souladu s jejich účelovým určením. Zřízení funkce asistenta pedagoga je podle § 16 odst. 9 školského zákona podmíněno pouze souhlasem krajského úřadu, nikoliv faktickým poskytováním prostředků z rezervy. Souhlas krajského úřadu se zřízením funkce asistenta pedagoga nezakládá krajskému úřadu právní povinnost poskytnout dostatek prostředků na jeho financování nad rámec povinností stanovených školským zákonem a vyhláškou. Ve směrnici MŠMT č. 33377/2004-45, kterou se stanoví závazné zásady, podle kterých provádějí krajské úřady rozpis finančních prostředků státního rozpočtu přidělovaných podle § 161 odst. 6 písm. b) zákona č. 561/2004 Sb., o

předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), a podle kterých provádějí obecní úřady obcí s rozšířenou působností návrhy rozpisů rozpočtů finančních prostředků státního rozpočtu, se pouze stanoví, že krajský úřad věnuje financování asistentů pedagoga zvláštní pozornost, není-li dostatečně zajištěno příplatkem k normativu. /http://www.praha9.cz/?c_id=2483/

Tabulka č.1

Dotace ministerstva školství na romské asistenty v r. 2006		
Kraj	Počet podpořených úvazků	Přidělená dotace celkem*
Jihočeský	11	1 990 725
Jihomoravský	34,25	7 168 214
Karlovarský	14	2 915 192
Královehradecký	12,21	2 547 187
Liberecký	19	4 118 138
Moravskoslezský	66,64	15 056 906
Olomoucký	36,76	7 161 809
Pardubický	8	1 811 398
Plzeňský	2,75	640 465
Praha	11	2 399 141
Středočeský	25	5 503 890
Ústecký	60,29	13 497 803
Vysočina	8,5	2 016 730
Zlínský	8,725	1 740 833
CELKEM ČR	318	68 568 431

/<http://aktualne.centrum.cz/osobnost-sefredaktorem/clanek.phtml?id=203924/>

2.3.5 Kontakt školy s rodinami žáků

Jednání asistenta by mělo být korektní ve vztahu ke škole i ve vztahu ke komunitě. Aby se mu totiž podařilo otevřít školu rodičům dětí, musí u nich získat důvěru. Neměl by rozhodně slibovat něco, co nemůže splnit. Stejně tak, by neměla komunikace v žádném případě probíhat formou zastrašování rodičů. Asistenti se všeobecně shodují v tom, že pro navázání dobrého kontaktu s rodinou není možné

jednat úředně. Často se vyplácí jít do rodiny na nezávaznou návštěvu a řešení problému si nechat na později. Potíže někdy nastanou, pokud má škola představu, že každá návštěva asistenta v rodině žáka přinese okamžité viditelné zlepšení problému, kvůli němuž jí asistent především absolvoval. Zkušený asistent ví, že než se něco vyřeší, je třeba takových návštěv několik.

Je v zájmu samotného asistenta, aby si své návštěvy v rodinách žáků evidoval a vedl o nich stručný záznam. Pak nebude mít potíže později v záznamu dohledat, kdy se problém s rodiči žáka začal řešit, či to, jaké konkrétní záležitosti s rodinou již projednal a které je potřeba ještě dořešit.

Jako příklad kvalitní spolupráce školy s rodinami žáků je z jedné základní školy praktické v Praze. Dlouhodobě se učitelé snaží spolupracovat s rodiči žáků. Hledají cestu, jak vzbudit zájem o vzdělávání dětí, jak se s nimi sblížit, popřípadě je i zapojit do vyučovacího procesu. Začali pořádat třídní aktivity přímo v jejich bydlišti za podpory rodičů žáků. Na třídních aktivech jsou přítomni sociální pracovníci, romský asistent, dobrovolní pracovníci společnosti „Člověk v tísni“ a „Poradny pro občanství“, ale i zástupci města. Právě při těchto setkáních se dá vyřešit spousta zdánlivě neřešitelných věcí. Tento přístup je dalším krokem směřujícím k lepší spolupráci a toleranci.

2.3.6 Vzdělávání asistentů

Programové vzdělávání vychovatelů – asistentů pedagogů, které by bylo dlouhodobějšího rázu, v ČR donedávna chybělo. Jako dostačující příprava na výkon této profese by se jevílo např. plnohodnotné středoškolské vzdělání v programu některé ze středních pedagogických škol.

Nový studijní obor tohoto typu od školního roku 2004/2005 otevřela Vyšší odborná škola Střední pedagogická škola v Mostě. Studijní obor s názvem „Pedagogika pro asistenty ve školství“ je rozvržen do 5letého dálkového studia. Studium má dva cykly.

První dvouletý cyklus lze zakončit závěrečnou zkouškou. Jeho absolvent získává střední odborné vzdělání, které jej opravňuje k výkonu pomocné výchovné práce zaměřené na vytváření nebo zkvalitňování základní pracovních, hygienických, společenských a jiných návyků dětí a žáků, vytvářených pod vedením učitele nebo vychovatele.

Do prvního cyklu se z celé České republiky po dva roky sjíždělo do Mostu devatenáct Romů, aby se vzdělávali jako asistenti pedagoga pro mateřské, základní i speciální školy. Většina z nich již nyní ve školství pracuje, přestože ještě nedávno pro to neměli žádnou kvalifikaci. Pomohl jim projekt Rom – In, který se realizoval poprvé právě v Mostě. Jeho lektoři se museli seznámit s romskými zvyklostmi.

Projekt, který dal šanci Romům, v létě skončil. Jednalo se o dvoustupňový obor, který zájemci absolvovali formou dálkového studia a nakonec složili závěrečné zkoušky. Nyní mají kvalifikaci, díky které budou moci asistovat při vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Projekt měl nejen vzdělávací část. Jeho součástí byla i práce na tvorbě 4 600 pracovních listů a studijních textů pro většinu školních předmětů. „Sami učitelé, kteří Romy připravovali, museli projít speciálním vzděláváním. Je například potřeba znát i zvyklosti romské menšiny a podobně,“ zmínila Hana Lisá, zástupce manažerky projektu. Projekt vedla Jana Adamcová, ředitelka Vyšší odborné školy, Střední pedagogické školy a Obchodní akademie Most.

Budoucí asistenti pedagoga také prošli výcvikem v mediaci, tedy zvládání konfliktních situací. „Je potřeba si uvědomit rozdíly mezi většinovou a menšinovou společností,“ připomněla Hana Lisá.

Budou-li chtít účastníci projektu Rom – In pokračovat, mohou po dalších třech letech absolvovat maturitní zkoušku. Na projektu se podílel Národní ústav odborného vzdělávání v Praze, který provedl odborné expertizy zpracovaných podpůrných textů. Významným partnerem byla 5. Základní škola Zlatnická Most - Chanov, kde účastníci prošli odbornou praxí. Tu získali rovněž v Oblastní charitě Most.

[/http://www.homerlive.cz/homer/most/art_18850/romsti-asistenti-jdou-do-skol.aspx/](http://www.homerlive.cz/homer/most/art_18850/romsti-asistenti-jdou-do-skol.aspx/)

Navazující druhý cyklus je tříletý a zakončuje se maturitní zkouškou. Jeho absolvent získá úplné střední odborné vzdělání, čímž je plně kvalifikován pro práci asistenta učitele ve smyslu požadavků na odbornou a pedagogickou způsobilost pedagogických pracovníků a popisu povolání v katalogu prací Metodického pokynu o středním vzdělávání. Takto vzdělaný asistent je připraven provádět výchovně-vzdělávací činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřenou na specifické potřeby dítěte nebo žáka, či skupiny dětí, či žáků

ve třídě nebo výchovné skupině, včetně výkladu textu, popřípadě i učební látky a individuální práce s dětmi podle stanovených osnov a pokynů.

[/http://www.vos-oamost.cz/](http://www.vos-oamost.cz/)

Učební plán tohoto studijního oboru uvádím v příloze č.3.

Od září 2006 se pro čtyřicet zájemců otevřela také nová střední škola sociálně-právní v Sokolově, kde jsou vzdělávání noví asistenti a romští poradci.

Získání odborné kvalifikace, podle již zmiňovaného zákona č. 563/2004 § 20 Sb. ČR o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, může asistent pedagoga dosáhnout:

- vysokoškolským vzděláním v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd
- vyšším odborným vzděláním získaným studiem v akreditovaném vzdělávacím programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů nebo sociální pedagogiku
- středním vzděláním ukončené s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání zaměřené na přípravu pedagogických asistentů
- středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a studiem pedagogiky nebo
- základním vzděláním a absolvováním akreditovaného vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného zařízením dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

2.4 Asistent pedagoga na Slovensku

V roce 2005 více než o polovinu vzrostl proti minulému roku počet romských asistentů učitele na Slovensku. Těchto lidí, jejichž úkolem je pomáhat učitelům s

problémovými žáky, je již více než 900. Ministerstvo školství na platy asistentů vyčlenilo 88 milionů slovenských korun. (Banská Bystrica, 29. 11. 2005)

Přítomnost asistenta učitele jako reprezentanta romské komunity umožňuje dětem rychleji si zvyknout na nové prostředí.

2.4.1 Organizace práce a pracovní náplň

Zajímavá zjištění týkající se práce asistenta uvádí Portik /2003, s. 139/ v závěrech výzkumu „Efektivnost determinantů edukace romských žáků“, který proběhl ve východní části Slovenské republiky mezi romskými žáky základního vzdělávání, jejich učiteli a asistenty. Výzkum si kladl mimo jiné za cíl blíže identifikovat osobnost asistenta učitele a jeho přínos pro výuku žáků.

Zařazení asistentů do vyučovacího procesu na slovenských základních školách bylo dosud největší akcí svého druhu v zemi. Asistenti působí ve stovkách základních škol, zejména v oblastech, kde je největší koncentrace Romů.

Zájem o tuto práci však nemají jen Romové. Podle romské aktivistky Magdy Karáčové, která sama post asistenta zastávala, jsou stále častěji přijímáni nezaměstnaní učitelé. "Vidím v tom velký problém, protože tito lidé nemají zkušenosti ze života romské komunity. Je to pro ně jen další zaměstnání," myslí si Karáčová.

/ http://www.romea.cz/index.php?id=servis/z2005_0820/

2.4.2 Zřizovatel funkce asistenta pedagoga

Pro srovnání, ve Slovenské republice se zavádění profese asistent pedagoga řídí Metodickým pokynem MŠ SR č. 1631/2002. Na základě tohoto pokynu může o zřízení profese asistenta pedagoga na škole požádat ředitel této školy, který má ve třídě více než 5 žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. Ten po dohodě se zřizovatelem školy určuje i počet potřebných asistentů. Na jednoho asistenta se doporučuje nejvýše 20 žáků.

2.4.3 Předpoklady a požadavky na funkci pro výkon činnosti

Požadavkem na asistenta pedagoga je mimo jiné i odborná a pedagogická způsobilost. Vzhledem k nedostatku takto vzdělaných zájemců je ovšem do roku 2010

povolena výjimka a přijímání jsou shodně jako v ČR absolventi kurzů akreditovaných MŠ SR, zaměřených na výchovně-vzdělávací činnost. Tento kurz musí být v rozsahu minimálně 110 hodin, z toho alespoň 50 hodin praxe. Akreditaci na realizaci těchto vzdělávacích kurzů získala SR nadace Škola Dokořán se sídlem v Žiaru nad Hronom. (Pířová, 2003, s.9)

Základní požadavky:

- musí být starší 18 let
- musí být trestně bezúhonný
- středoškolské vzdělání (do roku 2010 povolena výjimka, postačí jen kurz pedagogického minima – nedostatek kvalifikovaných uchazečů o tuto profesi)
- musí úspěšně absolvovat kurz pedagogického minima ve vzdělávacím zařízení s akreditovaným programem.
- ovládání romského jazyka

Dále by měl uchazeč o tuto profesi mít zájem o práci s dětmi, být ochoten rozšiřovat si pedagogické vědomosti, připravenost k sociální práci, aktivní práci s romskou komunitou a individuální zájem o rodiny s dětmi. (Zelina, 2002, s.40)

2.4.4 Význam působení a vzdělávání asistentů

Romský asistent pedagoga slouží jako zdroj jistoty a dovede s dětmi jednat způsobem, který je pro ně srozumitelný. Z toho důvodu má u nich větší autoritu. Vytvářejí se alternativní programy vzdělávání na různém stupni, které by respektovaly specifické rysy příslušníků romského etnika. Jde o to, aby se romské děti co nejvíce naučily a mohly se v budoucnosti lépe uplatnit. Důležitá je i poradenská činnost při výběru povolání.

V Praze v říjnu 2004 skončil kurs pedagogického minima pro romské asistenty pedagoga. Podpora romských dětí ve výuce, vedení zájmových kroužků po vyučování a pomoc při kontaktu školy s rodiči bude hlavní náplní práce pěti desítek romských asistentů, kteří v zasedací síni Senátu v Praze slavnostně ukončili kurs pedagogického minima. Asistenti budou působit v základních školách a základních školách praktických či základních školách speciálních s velkým počtem romských žáků. Kurs pro romské

pedagogické asistenty pořádala Nadace Nová škola, která již v roce 1997 získala akreditaci ministerstva školství. "Kurs ukončilo 35 Romů z České republiky, šest z Bulharska, devět ze Slovenska a tři z Maďarska," oznámil novinářům představitel nadace David Murphy. První kurs, který absolvovalo 18 Romů, se konal v dubnu 1997 v Ústí nad Labem.

Při zvýšení kvalifikace a vzdělanosti úrovně romských asistentů se zvýší jejich uplatnění na trhu práce v budoucnu.

Návrh na vzdělávací program pro asistenty učitele v bakalářském studiu na vysoké škole ve Slovenské republice publikuje Portik (2003, s.156).

2.4.5 Vzdělávací systém

Zajímavé je srovnání české přípravné třídy s nultými ročníky ve Slovenské republice. Po realizaci nultého ročníku byl zvolen celodenní výchovně-vzdělávací systém s působností od 8,00 do 16,00 hodin. Pracovní listy, učební texty vypracovává metodické oddělení, v případě potřeby i dvojjazyčně. Používají se učebnice pro první ročník, částečně se podle osnov pro první ročník základní školy i vyučuje.

Jedna z mnoha organizací zabývajících se vzdělávacím systémem na Slovensku je např. Slovenské občanské sdružení Projekt Schola vzniklo v červenci 2001 v Košicích. Jeho cílem je prosazení multikulturního vzdělávání na prvním stupni základních škol, přiblížení romské kultury neromským dětem a pedagogům, zvýšení vzdělanostní úrovně romské populace a slovenských učitelů. Projekt Schola se zaměřuje na eliminaci rasové diskriminace, zvyšování tolerance na školách, zlepšování podmínek výchovy a vzdělávání romských dětí a to prostřednictvím těchto aktivit:

- pedagogický výzkum
- vedení seminářů a tréninkových programů pro učitele
- monitoring práv romského dítěte na vzdělání na Slovensku
- publikování učebních materiálů zaměřených na Romy (např. tvorba doplňkových učebních textů pro 1. ročník ZŠ)
- budování příruční knihovny, v níž jsou knihy z oblasti romistiky, pedagogiky, lidských práv, dějin Romů a učebnice (knihovna je určena široké veřejnosti)

- tvorba internetového měsíčníku Schola - Romanet, kde lze najít informace o knihách, článcích z oblasti romské problematiky, vzdělávání Romů a lidských práv.

Kontaktní adresa:

Projekt Schola

Krivá 23

040 01 Košice

tel. / fax: (+421) 055 / 677 10 24

e-mail: schola@changenet.sk

<http://romove.radio.cz/cz/clanek/19365#skola>

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíl praktické části

Cílem šetření bylo zjistit na vybraném vzorku asistentů pedagoga, jaká je jejich osobní motivace pro výkon této profese, jaké mají povědomí o svých osobních kompetencích, zdali jsou ochotni připustit a formulovat problém vzniklý v oblasti jejich práce a také to, jestli jsou schopni přenosu svých osobních zkušeností a rozvíjet spolupráci s dalšími pedagogickými pracovníky.

3.1.1 Stanovení předpokladů

Dotazník pro asistent pedagoga obsahuje celkem 21 otázek s převahou škály nabízených odpovědí. Výjimku tvoří otázky 14 a 21, kde je otevřená možnost odpovědi.

Dotazník byl rozdělen do šesti oblastí:

- A) Úroveň osobní motivace včetně zájmu o další profesní vzdělávání zjišťovaly v dotazníku otázky č. 1, 2, 18, 19 a 20.
- B) Povědomí o osobních kompetencích při výkonu práce asistentů zjišťovaly otázky č. 7, 10 a 14.
- C) Oblast schopnosti připustit si a formulovat problém vzniklý v oblasti školy, v oblasti výchovně-vzdělávacího procesu žáka a v oblasti práce s rodinou žáka mapovaly v dotazníku otázky č. 9, 11, 15, 16 a 21.
- D) Schopnost přenosu osobních zkušeností a spolupráce s dalšími osobami podílejícími se na vzdělávání žáků mapovaly otázky č. 6, 8 a 17.
- E) Skutečnost, zda asistent pedagoga zaznamenává změnu v přístupu školy k sobě samému oproti počátkům svého působení na dané škole zjišťovaly otázky č. 3, 4 a 5.
- F) Využívání romského jazyka asistentem jako dalšího alternativního komunikačního prostředku s romským žákem a jeho rodinou zjišťovaly otázky č. 12 a 13.

Předpoklady:

1. Lze předpokládat, že úroveň osobní motivace včetně zájmu o další profesní vzdělávání a schopnosti přenášet osobní zkušenosti bude vysoká.
2. V případě osobních kompetencí asistenta pedagoga předpokládám nižší kompetence.
3. V oblasti využívání romského jazyka je můj předpoklad, že % využití bude velice nízké.
4. V případě schopnosti asistenta spolupráce s rodinou předpokládám vysoké % úspěšnosti.
5. V oblasti přístupu školy k asistentovi pedagoga předpokládám, že bude převažovat vysoké % pozitivního přístupu.

3.2 Použité metody

Pro hromadné zjišťování údajů s možností kvantitativního zpracování jsme zvolili metodu zadávání dotazníku.

Doplňující metodou šetření byl neřízený rozhovor s asistenty pedagoga působící ve městě Chomutově a dalšími pracovníky podílejícími se v tomto městě na výchově a vzdělávání romských žáků. Součástí tohoto šetření byla i návštěva školních institucí, kde výchovně – vzdělávací činnost probíhá. Tato metoda byla zvolena z důvodu nedostatku počtu respondentů podílejících se na tomto šetření a také za účelem zmapování situace v mém bydlišti.

3.2.1 Dotazník

Dotazník je méně časově náročný než rozhovor. Při sestavování dotazníků je třeba promyslet a přesně určit hlavní cíl dotazníkového průzkumu, logicky a stylisticky správně připravit konkrétní otázky a před definitivní aplikací dotazníku provést pilotáž na menším počtu zkoumaných osob, která nám pomůže provést poslední úpravy dotazníku. Otázky by měly být anonymní. Tím lze zvýšit upřímnost odpovědí.

Některá data uvedená v dotazníku je nutno si ověřit, nebo doplňovat rozhovorem.

Při sestavování dotazníku je nutno dbát na to, aby byl srozumitelný a neobsahoval sugestivní otázky.

Otázky v dotazníku mohou být: uzavřené, otevřené a škálové.

Uzavřené otázky, položky nabízejí tázanému volbu mezi dvěma či více možnými odpověďmi, např. ano - ne - nevím. Ačkoliv mají ustáleně alternativní položky v dosahování větší jednotnosti měření a tím i možnosti statistických závěrů, mají také své nevýhody. Především je to povrchnost. Bez dalších sond /např. jak to myslíte/ se nemohou dostat pod povrch odpovědi. Mohou také popouzet tázaného, který nemusí shledat žádnou z alternativ jako vhodnou. A navíc mohou odpověď vynucovat. Tázaný může zvolit nějakou alternativu, jen aby zakryl nevědomost, nebo může zvolit alternativu, která přesně nereprezentuje skutečná fakta a názory.

Otevřené otázky (resp. otázky s otevřeným zakončením) dávají odpovědím tázaného širší vztahový rámec. Kladou málo omezení na odpovědi, mohou ukázat na důležité vztahy a souvislosti. Otázky tohoto typu jsou pružné, mají možnost prohlubování. Dotazovaní dávají někdy nečekané odpovědi. Umožňují sondováním objasnit nedorozumění, umožňují podnítit spolupráci a dosáhnout kontaktu (raportu) tazatele s tázaným, mohou ukázat na možnost vztahů a předpokladů. Dotazovaní dávají někdy na tyto otázky nečekané odpovědi, které mohou naznačit existenci původně nepředvídaných vztahů.

Standardnost

Standardností rozumíme požadavek, aby byla identická metoda používána u různých osob za podmínek pro všechny osoby stejných. Předpokládá to unifikaci (sjednocení) a formalizaci všech důležitých podmínek vyšetření: stejné úkoly, stejnou případnou instrumentalizaci, dodržování jednotné instrukce a postupu, jakož i stejné vyhodnocování výsledků u všech zkoumaných osob podle stanovených norem. Normy chápeme jako typické reakce příslušného vzorku populace podle věku a pohlaví. Všechny tyto požadavky směřují k tomu, aby bylo možno srovnávat získané výsledky u různých zkoumaných osob. Dodržení těchto podmínek určuje také míru validity a

spolehlivosti metody. Standardizace metody vyžaduje široký soubor pokusných osob (reprezentativní svazek).

Dotazník pro asistenty pedagoga přikládám v příloze č. 4.

3.2.2 Rozhovor

- interview je nejpřirozenější psychologickou metodou, patří k nejnáročnějším
- účelem psychologického rozhovoru je dozvědět se něco o tom, s kým mluvíme, o jeho povaze, postojích, názorech, prožívání, o citových stavech, zálibách

Psychologie používá metodu kontrolovaného rozhovoru, při němž je třeba si vymezit obsah rozhovoru, připravit si předem správně stylizované otázky.

Na počátku je důležité vytvořit ovzduší důvěry a uvolnění. Na vzbuzení důvěry je důležité vědět:

- nač, kdy a jak se ptát
- být věcný
- mnohé předem předpovídat
- na základě těchto informací být chopen taktnosti

Typy rozhovorů

individuální x skupinový

volný x řízený (nestandardizovaný x standardizovaný)

anamnestický, diagnostický, psychoterapeutický, pedagogický

Fáze rozhovoru

1. úvod – navození důvěry
2. vzestup a pokračování – od obecnějších otázek k podstatě problému
3. vrchol a rozuzlení – odkrytí jádra problému
4. závěr - uvolnění, uklidnění, domluva na další spolupráci
5. záznam rozhovoru – vyhodnocení

3.3 Popis zkoumaného vzorku

Dvacet dotazníků jsem předala třídní učitelce, která vyučuje nový studijní obor s názvem „Pedagogika pro asistenty ve školství“ od školního roku 2004/2005 na Vyšší odborné škole a Střední pedagogické škole v Mostě. Tento obor je rozvržen do 5letého dálkového studia. Studium má dva cykly.

První dvouletý cyklus lze zakončit závěrečnou zkouškou. Jeho absolvent získává střední odborné vzdělání, které jej opravňuje k výkonu pomocné výchovné práce zaměřené na vytváření nebo zkvalitňování základní pracovních, hygienických, společenských a jiných návyků dětí a žáků, vytvářených pod vedením učitele nebo vychovatele.

Do prvního cyklu se z celé České republiky po dva roky sjíždělo do Mostu devatenáct Romů, aby se vzdělávali jako asistenti pedagoga pro mateřské, základní i speciální školy. Všichni z nich již nyní ve školství pracují, přestože ještě nedávno pro to neměli žádnou kvalifikaci.

Vyplněných dotazníků se mi vrátilo 19, to znamená, že jej vyplnili všichni oslovení respondenti.

Dalších 14 respondentů jsem získala od romské asistentky pedagoga paní Ivety Babické, působící na Základní škole, 17. listopadu v Chomutově jako romská asistentka pedagoga. Paní Babická mi velice ochotně předala všechny kontakty na romské asistenty pedagoga, které měla k dispozici a se všemi doporučenými respondenty se zná osobně.

Posledních 5 respondentů jsem získala sama pomocí internetového zdroje – e-mailem – Základní škola praktická – Praha. Tímto způsobem jsem se snažila získat více respondentů, ale bohužel na mou prosbu o vyplnění dotazníků ostatní nereagovali.

Celkem se nám podařilo zadat dotazník 38 respondentům z různých lokalit z celé České republiky, z nichž všichni jej ochotně vyplnili.

Neřízený rozhovor s asistentkou pedagoga z řad romského etnika, návštěvy školy, kde působí, probíhal průběžně ve školním roce 2006 / 2007. Jméno asistentky pedagoga je uváděno s jejím souhlasem.

3.4 Výsledky a jejich interpretace

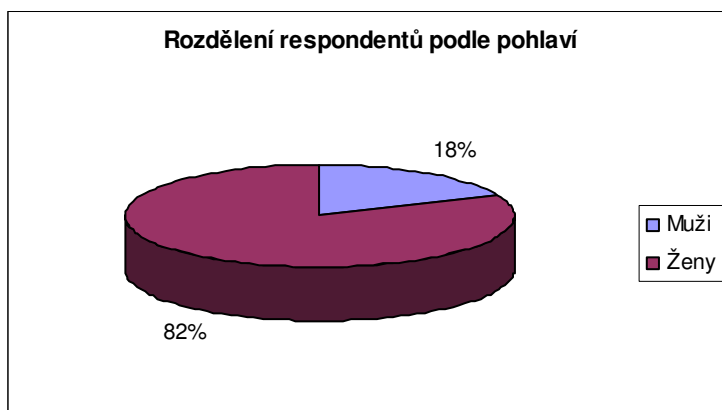
3.4.1 Výsledky dotazníkového šetření a jejich interpretace

Z celkového počtu 38 respondentů vyplnilo dotazník 31 žen, tj. 82% a 7 mužů, tj. 18%. Nejvyšší počet respondentů, 15, uvedl věkovou kategorii 36 – 45 let. Nejnižší počet respondentů byl naopak zastoupen v kategorii 46 let a výše, celkem 4. (tabulka č.2, 3 a graf č.1, 2)

Tabulka č.2 - Rozdělení respondentů podle pohlaví

Muži	7	18%
Ženy	31	82%
Celkem	38	100%

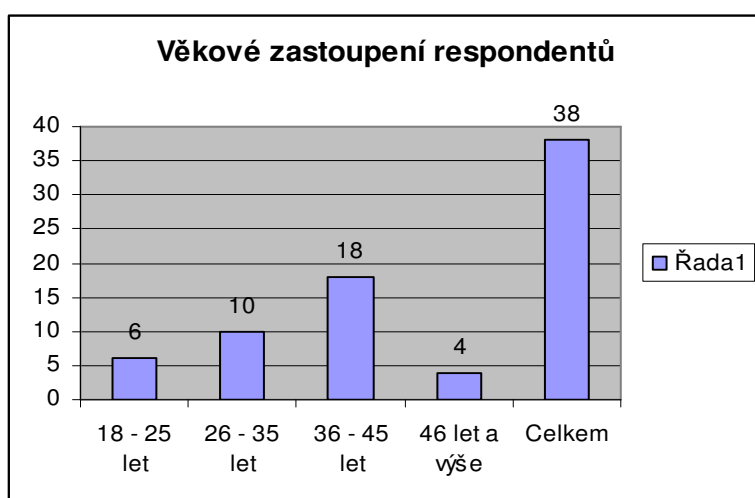
Graf č.1

Tabulka č. 3 – Věkové zastoupení respondentů

18 - 25 let	6
26 - 35 let	10
36 - 45 let	18
46 let a výše	4
Celkem	38

Graf č. 2

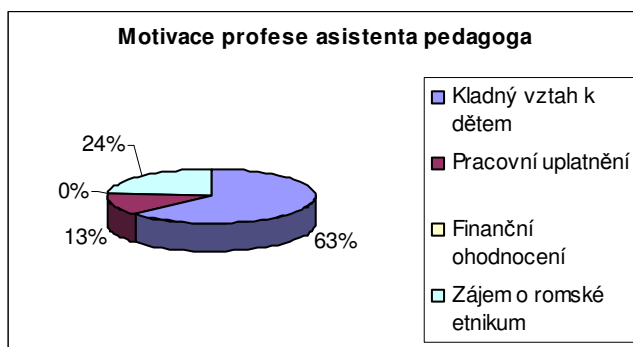

1. Jaký je váš hlavní důvod k vykonávání této profese?

Tabulka č. 4

Motivace profese asistenta pedagoga		
Kladný vztah k dětem	24	63%
Pracovní uplatnění	5	13%
Finanční ohodnocení	0	0%
Zájem o romské etnikum	9	24%
Celkem	38	100%

Graf č.3

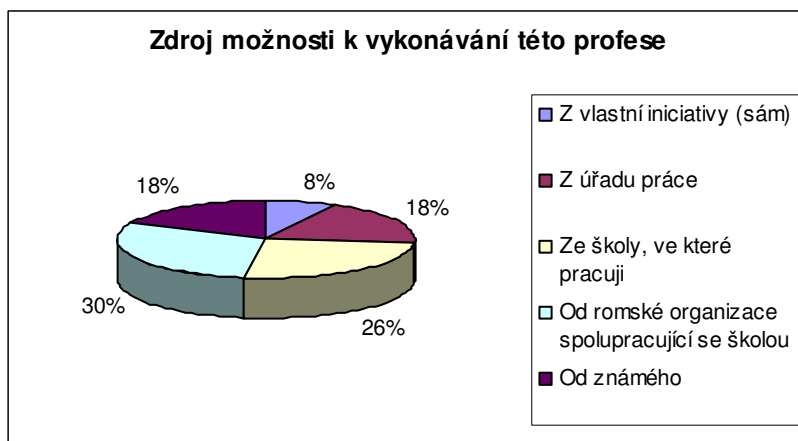
Nejčastější udávanou odpovědí bylo, že respondenti mají kladný vztah k dětem. Vyjádřilo se tak 24, tj. 63% dotazovaných. Zájem o romské etnikum vyjádřilo 9, tj. 24% respondentů. Jako možnost pracovního uplatnění zvolilo 5, tj. 13% dotazovaných. Jako důvod této profese finančního ohodnocení, si nezvolil ani jeden respondent.

2. Z jakého zdroje jste se dozvěděl(a) o možnosti této práce?

Tabulka č. 5

Zdroj možnosti této profese		
Z vlastní iniciativy (sám)	3	8%
Z úřadu práce	7	18%
Ze školy, ve které pracuji	10	26%
Od romské organizace spolupracující se školou	11	30%
Od známého	7	18%
Celkem	38	100%

Graf č. 4

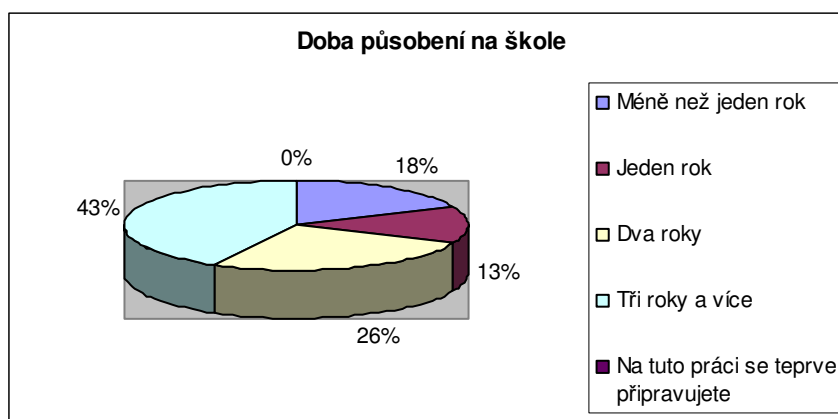
Nejčastěji respondenti uváděli, že se o možnosti pracovat jako asistent pedagoga dozvěděli od romské organizace spolupracující se školou. Toto uvedlo 11 z nich, tj. 30% dotazovaných. O jednoho méně, 10, tj. 26% respondentů, uvedlo, že byli osloveni přímo školou. Stejný počet dotazovaných, 7, tj. 18% bylo osloveno úřadem práce a možnost tohoto profesního uplatnění se dozvěděli od známého. Nejméně respondentů, 3, tj. 8% získali tuto práci z vlastní iniciativy. (tabulka č.5, graf č.4)

3. Jak dlouhé je vaše působení na této škole?

Tabulka č. 6

Doba působení na škole		
Méně než jeden rok	7	18%
Jeden rok	5	13%
Dva roky	10	26%
Tři roky a více	16	43%
Na tuto práci se teprve připravujete	0	0%
Celkem	38	100%

Graf č. 5

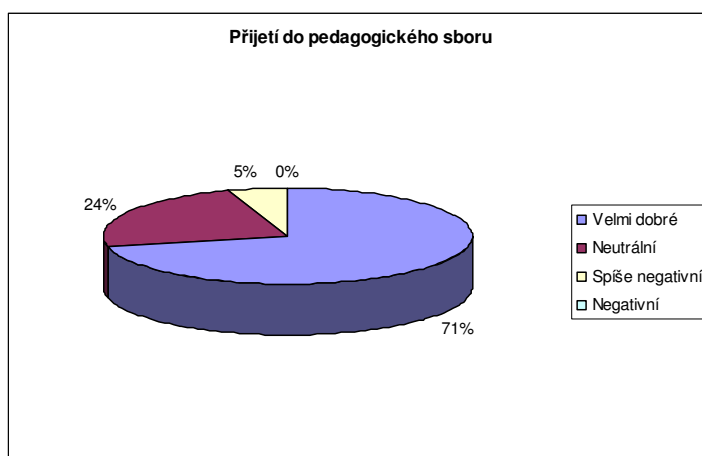
Potěšující je fakt, že působnost na škole po dobu tří let a více uvedlo 16 dotazovaných, tj. celých 43%. Dalších 10 respondentů tuto práci vykonává dva roky, tj. 26%. Přesně o polovinu méně dotazovaných vykonává tuto profesi jeden rok, tj. 13%. 7 respondentů, tj. 18% uvedlo, že v této práci působí méně než jeden rok. (tabulka č. 6, graf č. 5)

4. Jaké bylo vaše přijetí do pedagogického sboru?

Tabulka č. 7

Přijetí do pedagogického sboru		
Velmi dobré	27	71%
Neutrální	9	24%
Spíše negativní	2	5%
Negativní	0	0%
Celkem	38	100%

Graf č. 6

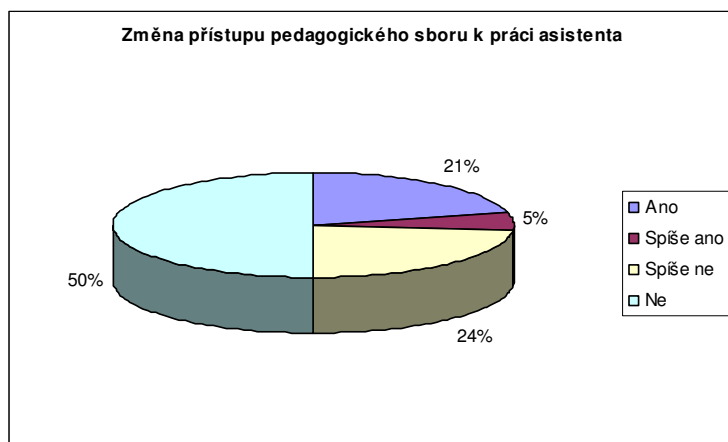
Velmi dobře bylo pedagogickým sborem na škole přijato 27 respondentů, tj. 71%. Jako neutrální přijetí své osoby pedagogickým sborem na škole označili 9, tj. 24% z dotazovaných. Pouze 2 respondenti, tj. 5% uvedli, že byli přijati spíše negativně. Je potěšující, že negativně nebyl přijat ani jeden z dotazovaných. (tabulka č. 7, graf č. 6)

5. Změnil se přístup pedagogického sboru během působení na této škole k práci asistenta?

Tabulka č. 8

Změna přístupu pedagogického sboru k práci asistenta		
Ano	8	21%
Spíše ano	2	5%
Spíše ne	9	24%
Ne	19	50%
Celkem	38	100%

Graf č. 7

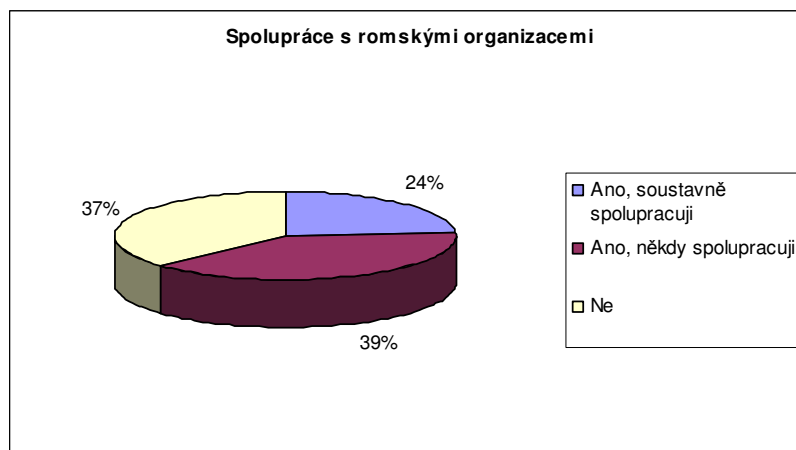
Tato otázka byla přímo navazující na předchozí, to znamená, pokud respondenti odpovídali, že se přístup pedagogického sboru k nim nezměnil, znamená to pozitivní přístup, pokud odpověděli v otázce předchozí, že byli velice dobře přijati. Přesně polovina dotazovaných odpověděla, že se přístup k jejich práci nezměnil. Skutečnost, že se k nim přístup pedagogického sboru spíše nezměnil, přiznává 9 respondentů, tj. 24%. Tyto odpovědi považuji za pozitivní ve smyslu položených otázek. Změnu v přístupu pedagogického sboru ke své práci zaznamenalo 8 dotazovaných, tj. 21% a spíše ano odpověděli 2 respondenti, tj. 5%. (tabulka č. 8, graf č. 7)

6. Spolupracujete s některou z romských organizací?

Tabulka č. 9

Spolupráce s romskými organizacemi		
Ano, soustavně spolupracuji	9	24%
Ano, někdy spolupracuji	15	39%
Ne	14	37%
Celkem	38	100%

Graf č. 8

S romskou organizací soustavně spolupracuje 9 dotazovaných, tj. 24%. Nejčastěji zmiňují romské občanské sdružení v místě svého působení. Někdy s romskou organizací spolupracuje 15 respondentů, tj. 39%. Vůbec s žádnou romskou organizací nespolupracuje 14 dotazovaných, tj. 37%. (tabulka č. 9, graf č. 8)

Uváděné spolupracující romské organizace:

- Občanská sdružení – Romský poradce
- MOROS Karlovy Vary
- Občanské sdružení – „MÁRIA“
- Prevence kriminality
- Klub národnostních menšin v Mostě
- ROMODROM Praha
- Nízkoprahové centrum
- Proromská organizace PARTNERS CZECH
- Člověk v tísni
- NOVUM
- ROMANO RAT

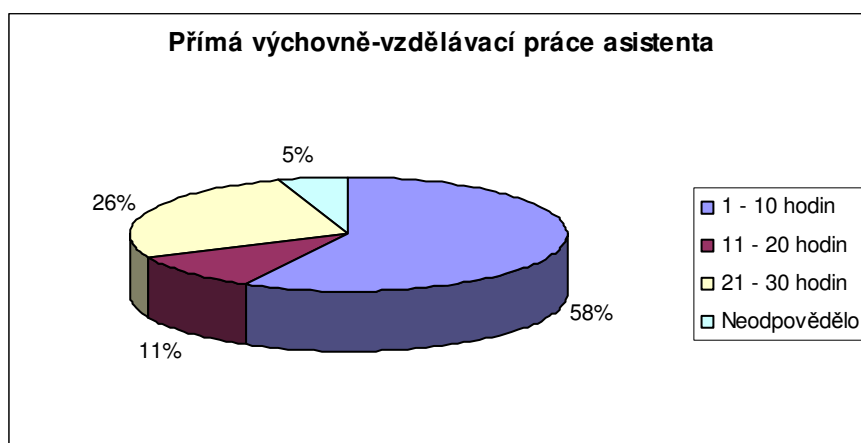

7. Kolik hodin týdně připadá na vaší přímou pedagogickou činnost? Uveďte počet vyučovacích hodin v těchto oblastech: ve třídě při vyučování, v odpoledním kroužku, při doučování žáků.

Tabulka č. 10

Kolik hodin týdně připadá na vaší přímou výchovně-vzdělávací práci s žáky?		
1 - 10 hodin	22	58%
11 - 20 hodin	4	11%
21 - 30 hodin	10	26%
Neodpovědělo	2	5%
Celkem	38	100%

Graf č. 9

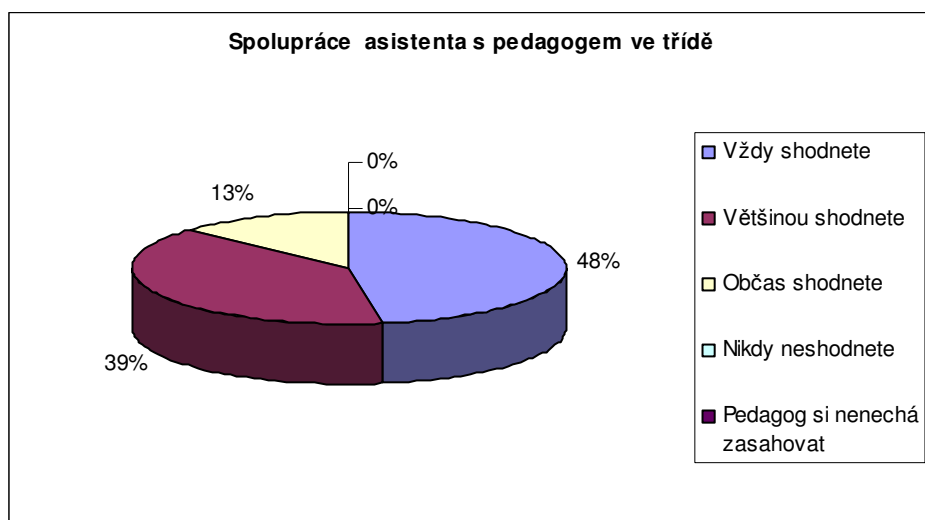
Na tuto otázku odpovědělo 36 asistentů, tj. 95% dotazovaných. Uváděli různý počet pracovních hodin dle svého pracovního úvazku. Udávané počty hodin trávených v jednotlivých oblastech: doučování, odpolední kroužky, ve třídě při vyučování, se liší podle konkrétní stanovené náplně práce jednotlivých asistentů. Vyhodnotila jsem všechny tři oblasti celkem: 1 – 10 hodin strávené přímou výchovně vzdělávací činností odpovědělo celých 58%, tj. 22 dotazovaných. Působení přímé výchovně-vzdělávací činnosti v rozmezí 11 -20 hodin uvedli 4 respondenti, tj. 11%. Nejvyšší udávaný počet hodin v rozmezí 21 – 30 hodin uvedlo 10 dotazovaných, tj. 26%. Neodpověděli 2 z dotazovaných, tj. 5% z celkového počtu 38 respondentů. (tabulka č. 10, graf č. 9)

8. Při spolupráci s pedagogem se ve třídě:

Tabulka č. 11

Spolupráce asistenta s pedagogem		
Vždy shodnete	18	48%
Většinou shodnete	15	39%
Občas shodnete	5	13%
Nikdy neshodnete	0	0%
Pedagog si nenechá zasahovat	0	0%
Celkem	38	100%

Graf č. 10

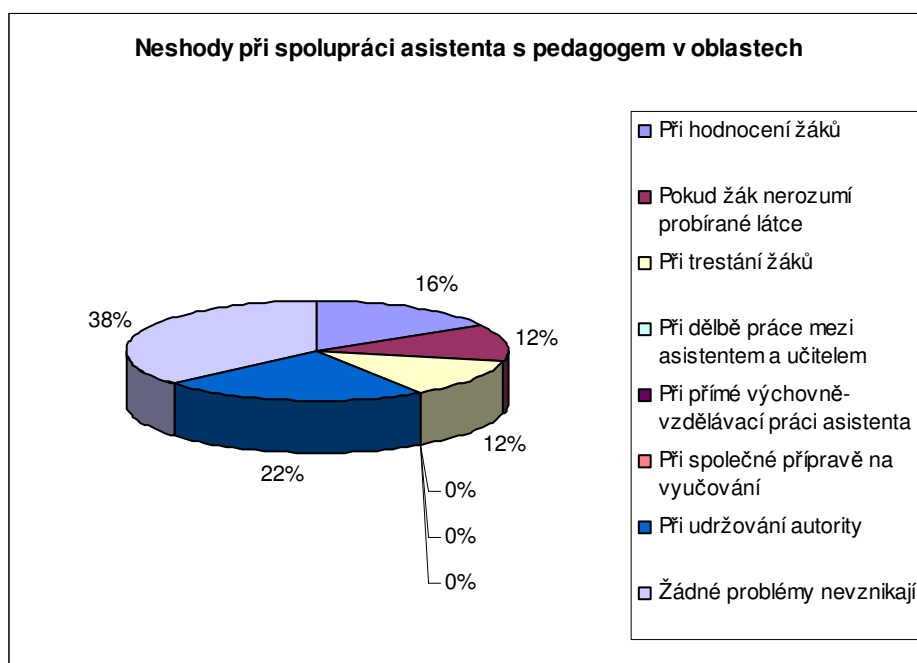
Ve spolupráci s pedagogem se vždy shodne 18, tj. 48% respondentů. Většinou se shodne 15, tj. 39% dotazovaných. Skutečnost, že se ve spolupráci s pedagogem ve třídě občas shodne uvedlo 5, tj. 13% respondentů. Žádný z respondentů se nevyjádřil záporně, tj., že by se s pedagogem ve třídě nikdy neshodl. Potěšující je také zjištění, že poslední z možností odpovědi, že si pedagog nenechá zasahovat od asistenta do své pedagogické činnosti, neudal ani jeden z dotazovaných. (tabulka č. 11, graf č. 10)

9. Pokud vznikají ve spolupráci problémy, označte prosím, ve kterých oblastech.

Tabulka č. 12

Neshody při spolupráci asistenta s pedagogem v oblastech		
Při hodnocení žáků	8	16%
Pokud žák nerozumí probírané látce	6	12%
Při trestání žáků	6	12%
Při dělbě práce mezi asistentem a učitelem	0	0%
Při přímé výchovně-vzdělávací práci asistenta	0	0%
Při společné přípravě na vyučování	0	0%
Při udržování autority	11	22%
Žádné problémy nevznikají	18	38%
Celkem (11 odpovědělo na 2 možnosti)	49	100%

Graf č. 11

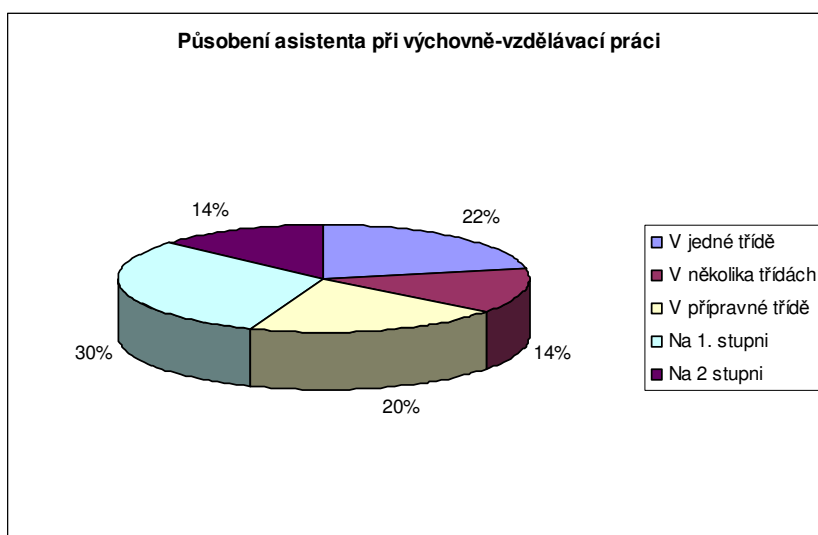
Tato otázka poskytovala možnost zahrnout do odpovědí více možností, tuto možnost využilo 11 z 38 dotazovaných. Největší počet respondentů uvedl, že žádné problémy ve spolupráci s pedagogem nevznikají, šlo přesně o 18, tj. 38% dotazovaných. 11 respondentů, tj. 22%, uvedlo, že vznikají problémy při udržování autority. Dalších 8, tj. 16% dotazovaných pocítují problémy při hodnocení žáků. Shodně 6, tj. 12% odpovědělo ve dvou oblastech, že vznikají problémy při trestání žáků a pokud žák nerozumí probírané látce. Naopak žádné problémy nevznikají v oblastech při dělbě práce mezi asistentem a učitelem, při přímé výchovně-vzdělávací práci asistenta a při společné přípravě na vyučování. (tabulka č. 12, graf č. 11)

10. Kde ve škole probíhá převážně vaše výchovně-vzdělávací práce?

Tabulka č. 13

Působení asistenta při výchovně-vzdělávací práci		
V jedné třídě	13	22%
V několika třídách	8	14%
V přípravné třídě	12	20%
Na 1. stupni	18	30%
Na 2 stupni	8	14%
Celkem (21 odpovědělo na 2 možnosti)	59	100%

Graf č. 12

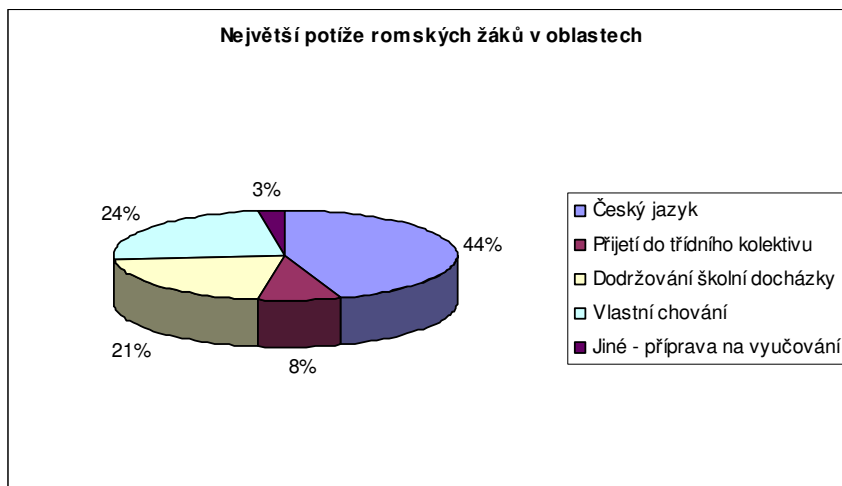
Výhradně v jedné třídě působí při své výchovně-vzdělávací práci se žáky 13, tj. 22% asistentů. Celkem 21 respondentů odpovědělo na dvě možnosti odpovědí. Současně, na druhém stupni a v několika třídách na vybrané předměty jich působí 8, tj. 14%. V přípravné třídě působí 12, tj. 20% dotazovaných. Na prvním stupni provádí svou profesi 18, tj. 30% respondentů. (tabulka č. 13, graf č. 12)

11. Co podle vás činí romským žákům ve škole největší potíže?

Tabulka č. 14

Největší potíže romských žáků v oblastech		
Český jazyk	17	44%
Přijetí do třídního kolektivu	3	8%
Dodržování školní docházky	8	21%
Vlastní chování	9	24%
Jiné - příprava na vyučování	1	3%
Celkem	38	100%

Graf č. 13

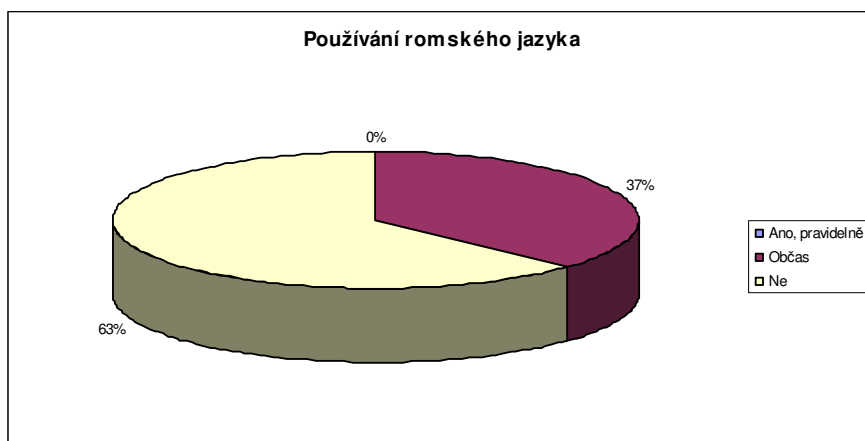
Nejvyšší počet respondentů, 17, tj. 44% jako oblast největších potíží romských žáků ve škole označilo předmět český jazyk. Jako druhou oblast problémů přijetí do třídního kolektivu označili 3 dotazovaní, tj. 8%. Dalších 8, tj. 21% respondentů označilo oblast problému dodržování školní docházky. V další oblasti problému vlastního chování romských žáků se domnívá 9, tj. 24% respondentů. Pouze 1 respondent, tj. 3% uvedl v oblasti jiné – problémy v přípravě na vyučování. (tabulka č.14, graf č. 13)

12. Používáte při práci se žáky romský jazyk?

Tabulka č. 15

Používání romského jazyka		
Ano, pravidelně	0	0%
Občas	14	37%
Ne	24	63%
Celkem	38	100%

Graf č. 14

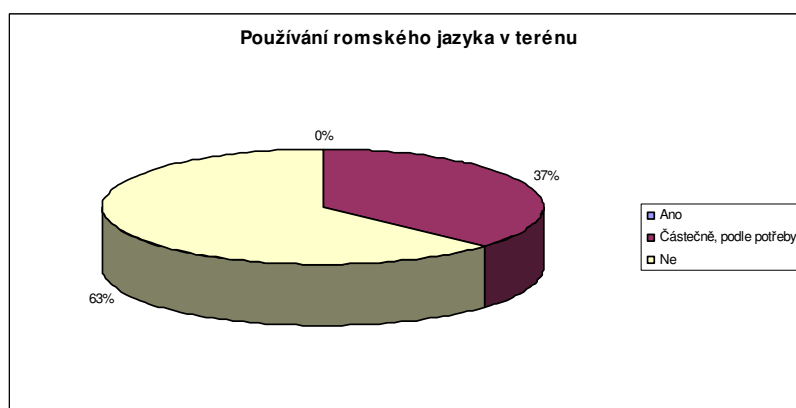
Pravidelně romský jazyk nepoužívá bohužel ani jeden respondent. Občas romský jazyk při práci používá 14, tj. 37% dotazovaných. Naopak romský jazyk při práci vůbec nepoužívá 24, tj. 63% asistentů. (tabulka č. 15, graf č. 14)

13. Pokud ovládáte romský jazyk, používáte ho při práci v terénu?

Tabulka č. 16

Používání romského jazyka v terénu		
Ano	0	0%
Částečně, podle potřeby	14	37%
Ne	24	63%
Celkem	38	100%

Graf č. 15

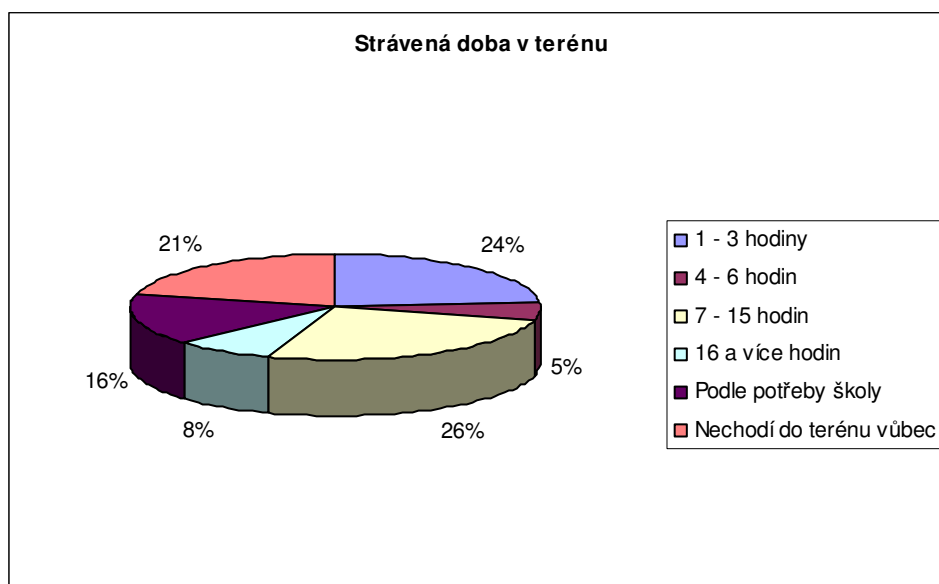
Při své práci v terénu pravidelně romský jazyk nepoužívá bohužel ani jeden respondent. Částečně, dle aktuální potřeby kontaktu s rodinami romský jazyk při práci používá 14, tj. 37% dotazovaných. Naopak romský jazyk při práci vůbec nepoužívá 24, tj. 63% asistentů. (tabulka č. 16, graf č. 15)

14. Kolik hodin týdně strávíte vaší prací v terénu?

Tabulka č. 17

Strávená doba v terénu		
1 - 3 hodiny	9	24%
4 - 6 hodin	2	5%
7 - 15 hodin	10	26%
16 a více hodin	3	8%
Podle potřeby školy	6	16%
Nechodí do terénu vůbec	8	21%
Celkem	38	100%

Graf č. 16

1 – 3 hodiny týdně spadající na jejich práci v terénu uvedlo celkem 9 dotazovaných, tj. 24%. Dobu v rozmezí 4 – 6 hodin týdně stráví v terénu pouze 2 respondenti. 10, tj. 26% respondentů uvedlo, že v terénu během týdne stráví 7 – 15 hodin. Časové rozmezí 16 a více hodin uvedli 3, tj. 8% dotazovaných. Různý počet hodin, dle aktuální potřeby školy, v terénu tráví 6, tj. 16% asistentů. Celkem 8, tj. 21% respondentů uvedlo, že do terénu nechodí vůbec. (tabulka č. 17, graf č. 16)

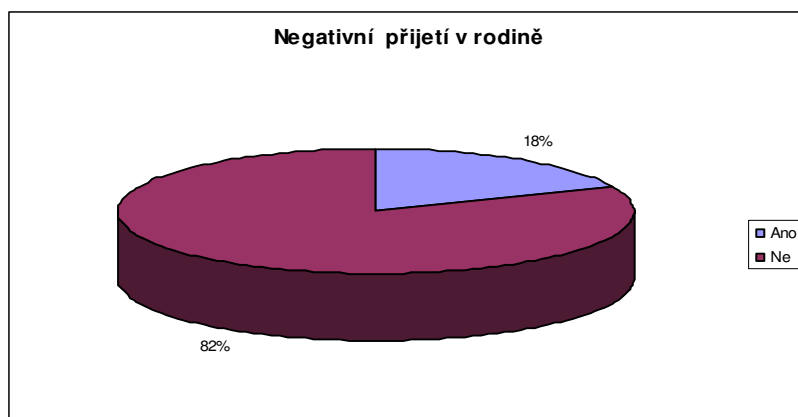

15. Setkal/a jste se v terénu s negativním přijetím v rodině?

Tabulka č. 18

Negativní přijetí v rodině		
Ano	7	18%
Ne	31	82%
Celkem	38	100%

Graf č. 17

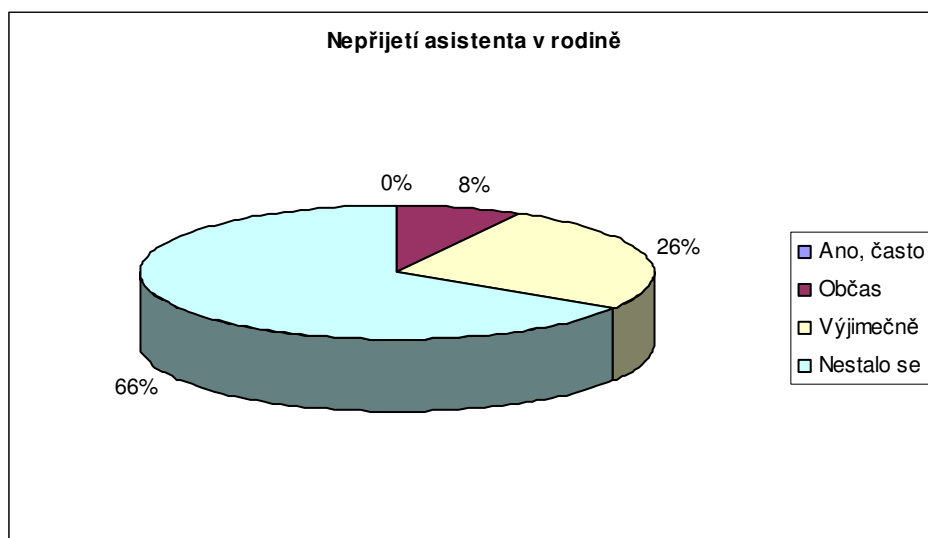
S potížemi, kdy rodina dítěte přijímala asistenta negativně se setkalo 7, tj. 18% dotazovaných. Potěšující je fakt, že naopak s touto zkušeností se dosud nesetkalo 31, tj. 82% asistentů. (tabulka č. 18, graf č. 17)

16. Stalo se vám při práci v terénu, že vás rodina nepřijala?

Tabulka č. 19

Nepřijetí asistenta v rodině		
Ano, často	0	0%
Občas	3	8%
Výjimečně	10	26%
Nestalo se	25	66%
Celkem	38	100%

Graf č. 18

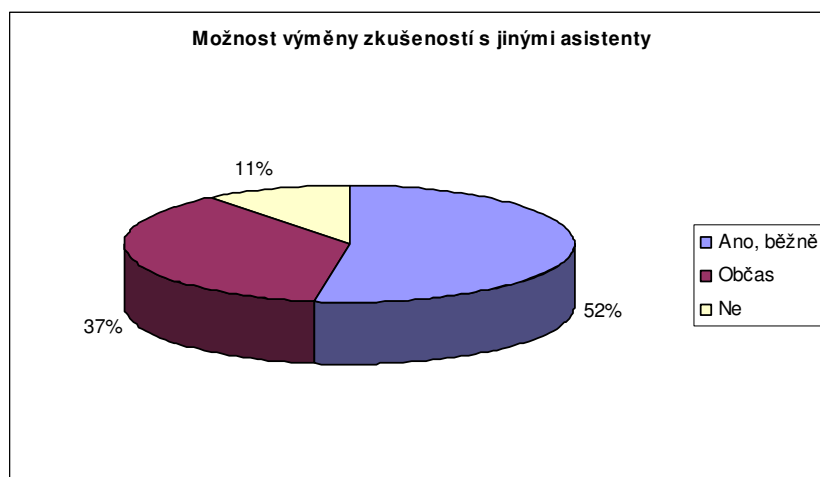
Žádný z dotazovaných neoznačil odpověď, že by je rodina často nepřijala. Skutečnost, že se s nepřijetím ze strany rodiny občas setkávají, připustili pouze 3, tj. 8% respondentů. Oproti tomu skutečnost, že se s nepřijetím ze strany rodiny setkávají, ovšem spíše výjimečně, označilo celkem 10, tj. 26% dotazovaných. Pozitivní je zjištění, že převyšující počet dotazovaných uvedl, konkrétně 25, tj. 66%, že se s nepřijetím rodinou dítěte dosud nesetkal. (tabulka č. 19, graf č. 18)

17. Máte možnost vyměňovat si své zkušenosti s jinými asistenty?

Tabulka č. 20

Výměna zkušeností s jinými asistenty		
Ano, běžně	20	52%
Občas	14	37%
Ne	4	11%
Celkem	38	100%

Graf č. 19

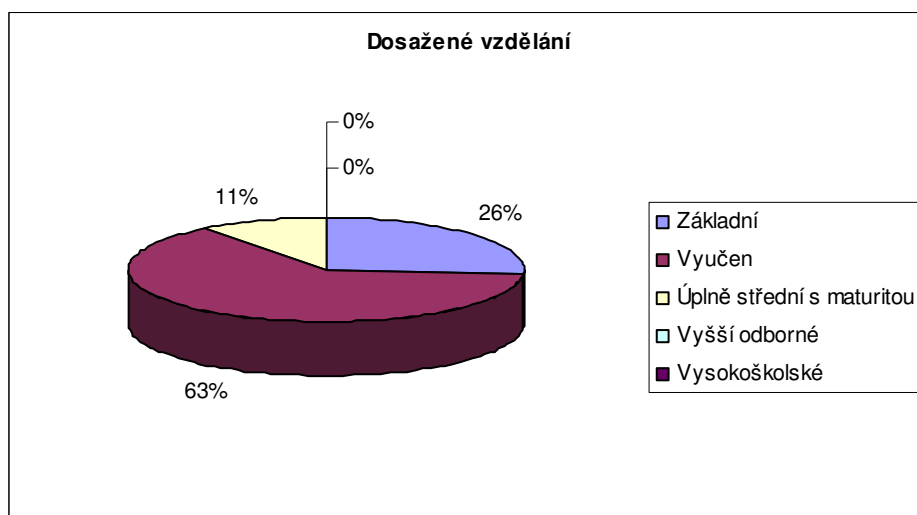
Možnost vyměňovat si běžně zkušenosti s některými z dalších asistentů, uvedlo více jak polovina dotazovaných, 20, tj. 52%. Občas, např. na probíhajícím školení nebo seminářích, má možnost vyměnit si své zkušenosti s dalšími asistenty 14, tj. 37% respondentů. Bez možnosti vyměňovat si své zkušenosti s kolegy asistenty udali pouze 4, tj. 11% dotazovaných. (tabulka č. 20, graf č. 19)

18. Jaké je vaše dosažené vzdělání?

Tabulka č. 21

Dosažené vzdělání		
Základní	10	26%
Vyučen	24	63%
Úplně střední s maturitou	4	11%
Vyšší odborné	0	0%
Vysokoškolské	0	0%
Celkem	38	100%

Graf č. 20

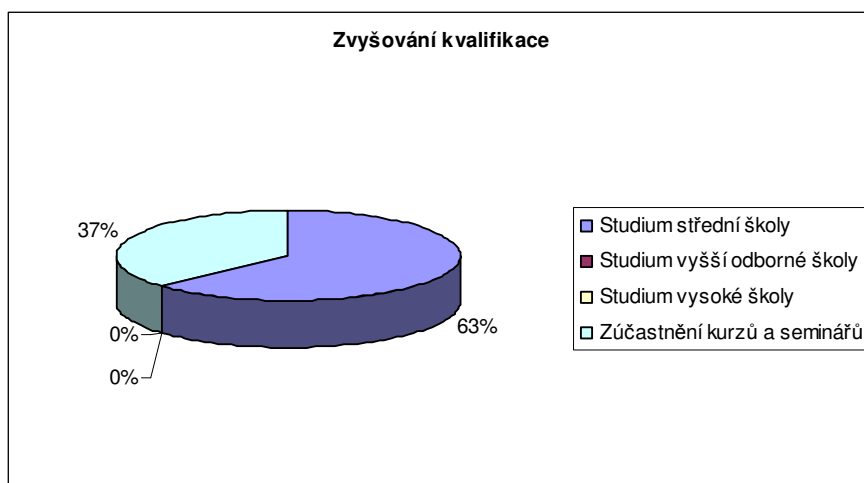
Nejvyšší počet respondentů uvádí, že jsou vyučeni, jde o celých 24, tj. 63%. Druhou nejpočetněji zastoupenou skupinou jsou asistenti s dosaženým základním vzděláním, 10, tj. 26% dotazovaných. Dosažené úplně střední vzdělání s maturitou uvádějí pouze 4, tj. 11% respondentů. Vyššího odborného a vysokoškolského vzdělání nedosáhl žádný asistent. (tabulka č. 21, graf č. 20)

19. Zvyšujete si v současné době vzdělání?

Tabulka č. 22

Zvyšování kvalifikace		
Studium střední školy	24	63%
Studium vyšší odborné školy	0	0%
Studium vysoké školy	0	0%
Zúčastnění kurzů a seminářů	14	37%
Celkem	38	100%

Graf č. 21

Nejvyšší počet, 24, tj. 63 dotazovaných uvedlo, že v současné době studují střední školu. V tomto případě jsem tento výsledek předpokládala, vzhledem tomu, že jsem 19 dotazníků zadávala přímo do školy, kde se vyučuje tento obor zakončený maturitou. Dalších 14, tj. 37% respondentů uvedlo, že se zúčastnilo různých kurzů a seminářů např. pořádaných obecně prospěšnými organizacemi Nová škola o.p.s a Humanitas-Profes o.p.s. a dále Romano Rat a Partner Czech. Tyto kurzy a semináře měly různé zaměření, např. Integrace Romů do škol, Protidrogová prevence, Pedagogika a psychologie dítěte, Výtvarné techniky, Komunikační techniky, Multikulturní výchova, Kurz pro romské poradce. Studium vyšší odborné školy a vysoké školy neabsolvuje v současné době ani jeden respondent. (tabulka č. 22, graf č. 21)

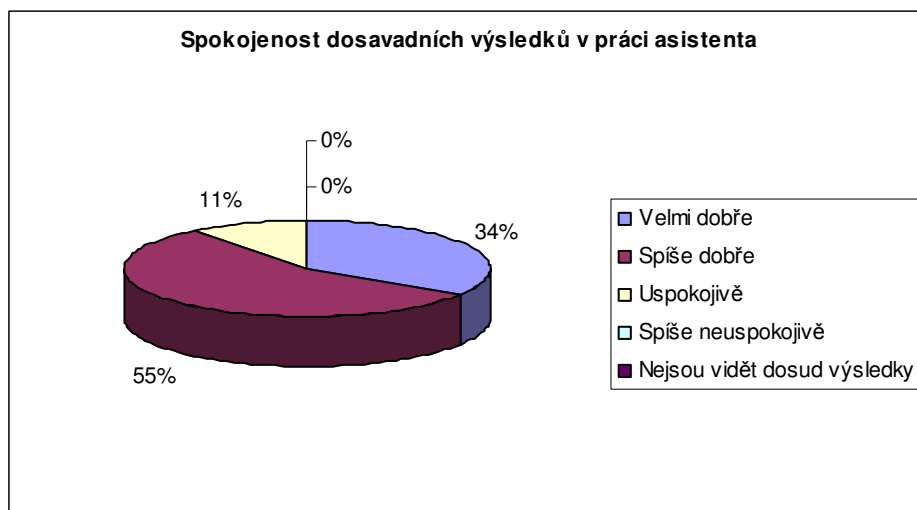
Působení Nové školy o.p.s uvádím v příloze č. 5.

20. Jak jste spokojen/a s dosavadními výsledky vaší práce?

Tabulka č. 23

Spokojenost dosavadních výsledků v práci asistenta		
Velmi dobře	13	34%
Spíše dobře	21	55%
Uspokojivě	4	11%
Spíše neuspokojivě	0	0%
Nejsou vidět dosud výsledky	0	0%
Celkem	38	100%

Graf č. 22

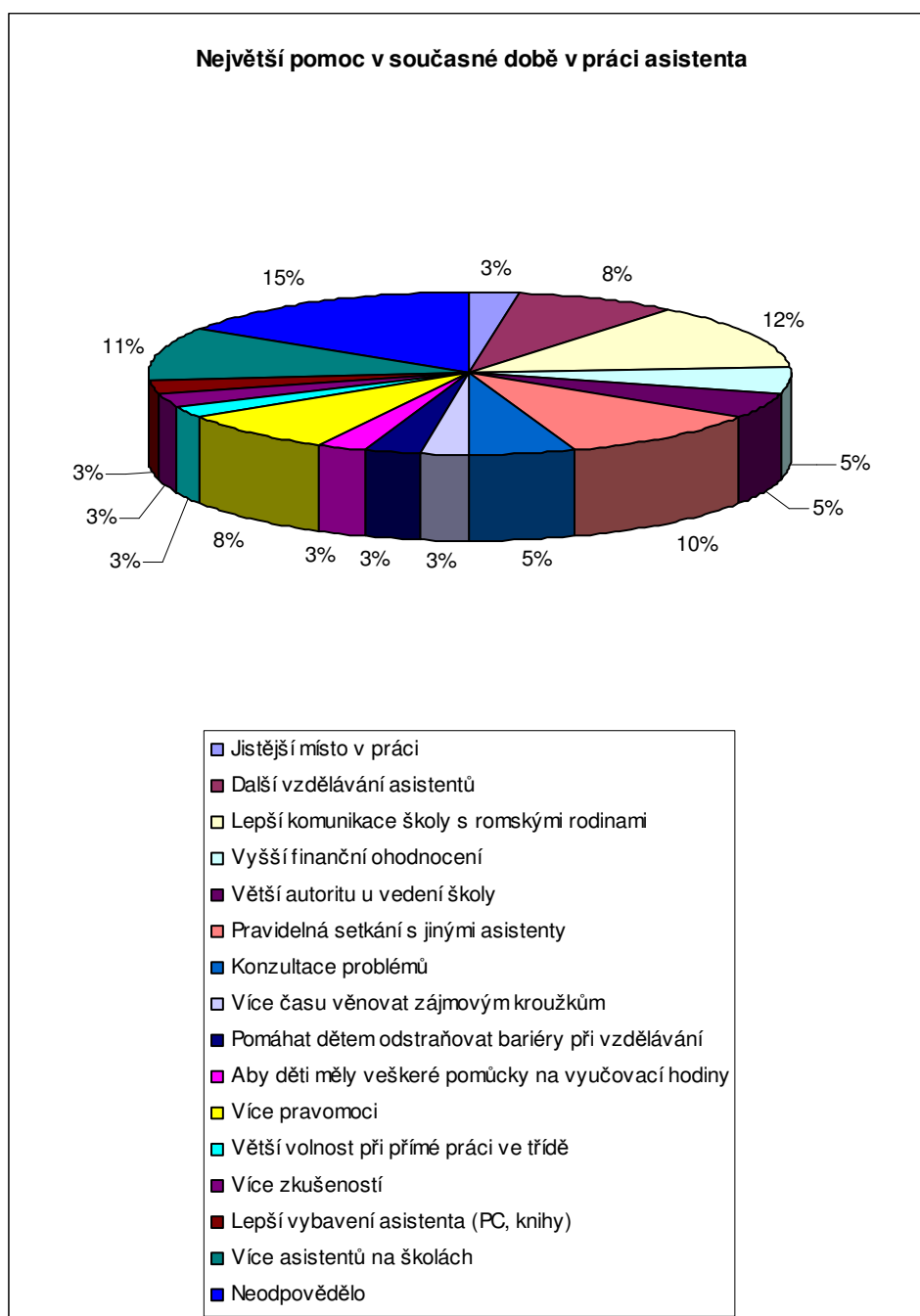
Nejvyšší počet dotazovaných asistentů, celkem 21, tj. 55% vnímá výsledky své dosavadní práce spíše dobře. Jako velmi dobře vnímá výsledky své dosavadní práce 13, tj. 34% respondentů. Pouze 4, tj. 11% dotazovaných uvedlo, že vnímají výsledky své dosavadní práce uspokojivě. Potěšující je fakt, že ani jeden z dotazovaných asistentů neoznačil jako odpověď, že by své výsledky dosavadní práce pocíťoval spíše uspokojivě a nebo, že by neviděl doposud žádné výsledky. Tabulka č. 23, graf č. 22)

21. Co si myslíte, že by vám v současné době při práci asistenta nejvíce pomohlo?

Tabulka č. 24

Největší pomoc v současné době v práci asistenta		
Jistější místo v práci	1	3%
Další vzdělávání asistentů	3	8%
Lepší komunikace školy s romskými rodinami	5	12%
Vyšší finanční ohodnocení	2	5%
Větší autoritu u vedení školy	2	5%
Pravidelná setkání s jinými asistenty	4	10%
Konzultace problémů	2	5%
Více času věnovat zájmovým kroužkům	1	3%
Pomáhat dětem odstraňovat bariéry při vzdělávání	1	3%
Aby děti měly veškeré pomůcky na vyučovací hodiny	1	3%
Více pravomoci	3	8%
Větší volnost při přímé práci ve třídě	1	3%
Více zkušeností	1	3%
Lepší vybavení asistenta (PC, knihy)	1	3%
Více asistentů na školách	4	11%
Neodpovědělo	6	15%
Celkem	38	100%

Graf č. 23

Nejvíce respondentů 5, tj. 12% uvedlo, že by jim v jejich práci pomohla lepší komunikace školy s romskými rodinami. Jen o jednoho respondenta méně, 4, tj. 11% označili odpověď, že jim nejvíce chybí pravidelná setkání s jinými asistenty. Stejný počet respondentů 4, tj. 11% uvedli, že by na školách mělo být více asistentů. Další 3, tj. 8% by uvítali více možností v dalším vzdělávání asistentů a ten samý počet tj. 3, celkem 8% by si přáli více pravomoci při vykonávání své profese. Vyšší finanční

ohodnocení by ocenili 2, tj. 5% dotazovaní asistenti. Stejný počet, tj. 2, celkem 5% by uvítalo větší autoritu u vedení školy. Další 2, tj. 5% označili odpověď, že by jim při své práci nejvíce pomohlo důslednější konzultace problémů. Následujících sedm oblastí označil vždy 1, tj. 3% respondentů: jistější místo v práci, více času věnovat zájmovým kroužkům, pomáhat dětem odstraňovat bariéry při vzdělávání, aby děti měly veškeré pomůcky na vyučovací hodiny, větší volnost při přímé práci ve třídě, více zkušeností a lepší vybavení asistenta (PC, knihy). (tabulka č. 24, graf č. 23)

3.4.2 Výsledky šetření ve městě Chomutov a jejich interpretace

3.4.2.1 Charakteristika regionu

Středně velké město s vysokým podílem Romů, město s vysokou nezaměstnaností, město obtížně hledající vlastní identitu a perspektivu. Bydlení Romů je trojího druhu – od samostatných romských bloků či částí ulic (Kadaňská, Dukelská), přes rozptýlení na sídlištích (zejména sídliště Kamenná, Zahradní a Písečná) až po rozptýlené osídlení v řadových nesídlištních zástavbách. Péče o romskou menšinu ze strany státní správy, samosprávy, ale i občanských iniciativ je sice značná, ale odráží celkovou sociálně nepříznivou situaci regionu. Zaměření na předcházení konfliktům není příliš výrazné, spíše jde o dohánění a zmenšování palčivosti problému. /Navrátil, 2003, s. 101/

Na Chomutovsku žije odhadem 14 – 15 tisíc Romů. Při posledním sčítání lidu v roce 2001 se k romské národnosti ovšem přihlásilo jen mizivé procento z nich. Dle slov vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví pí. Bc. Leony Veselé z Městského úřadu v Chomutově se v roce 2001 ve městě Chomutov k romské národnosti přihlásilo pouze 72 obyvatel, ale odhadem tu žije až 5000 Romů.

Dva romští asistenti pedagoga v současné době působí na Základní škole a Mateřské škole, (dřívější název – zvláštní škola) ulice 17. listopadu v Chomutově. Nachází se uprostřed sídliště Březenecká II., snadno dostupná městskou dopravou a zároveň je přístupná i pro imobilní žáky, kteří naši školu také navštěvují. Budova byla převzata od bývalé 14. Základní školy Chomutov. Vlivem optimalizace škol došlo k 1. 7 2005 ke sloučení 1. Základní školy praktické a 2. Základní školy praktické.

Nástupnickou organizací se stala po výběrovém řízení 2. Základní škola v Chomutově s umístěním na Březenecké II. S tímto rozhodnutím došlo i ke změně ve vedení a v názvu školy.

Tisková zpráva z jednání Rady města Chomutova ze dne 17.1 2005

Rada města projednala zprávu Komise pro výchovu a vzdělávání a doporučuje Zastupitelstvu města Chomutova zrealizovat třetí krok optimalizace sítě škol v Chomutově a to k 31. srpnu 2005. Rada města doporučuje schválit variantu B, která předpokládá přestěhování Základní školy praktické v Husově ulici do objektu č.p. 4727 v ulici 17. listopadu, kde sídlí rovněž základní škola praktická. ZŠ praktická v Husově ulici má v současné době 150 žáků, ZŠ praktická v ulici 17. listopadu 213 žáků. Sloučením obou škol by došlo k úspoře ročních provozních nákladů o zhruba 1 milión korun. Podle Komise pro výchovu a vzdělávání má navíc školní budova v Husově ulici největší potenciál prodejnosti ze všech školních budov v Chomutově.

V sousedním Jirkově na základní škole praktické nepůsobí žádný asistent pedagoga, ačkoliv i zde byla tato funkce v roce 1999 zřízena. Krátkodobě zde působil romský asistent pedagoga, ale po krátké době odešel pracovat na Městský úřad v Chomutově. Tato škola již jiného asistenta nezaměstnala a situaci s rodinami řeší jiným způsobem. ZŠ praktická v Jirkově spolupracuje při komunikaci s rodinami žáků s Městským úřadem v Jirkově, konkrétně se sociální pracovnící. Ta je v pravidelném kontaktu s vedením školy a na požádání dochází samostatně do rodin žáků a konzultuje s rodiči aktuální potíže dítěte ve škole. Pedagogická asistentka zde působí jen v jedné městské části při MŠ Ervěnice.

Další asistenti pracují ve městech bývalého okresu Chomutov. Speciální škola ve Vejprtech zaměstnává dva asistenty pedagoga. Jeden asistent je zaměstnán při MŠ v Klášterci nad Ohří. V sousední Kadani je v současnosti zaměstnán jeden asistent pedagoga při MŠ na sídlišti „D“.

V Chomutově fungují 2 přípravné třídy, a to při ZŠ a MŠ 17. listopadu a při ZŠ Na Příkopech.

Romským rodinám pomáhá osm terénních pracovníků

Dětem i dospělým ze sociálně slabých rodin z Chomutova a Kadaně pomáhá osm terénních pracovníků. Ti se zaměřují především na romské rodiny, a to v rámci projektu nazvaného „S rodinou proti vyloučení“.

Převážně Romům pomáhají pracovníci např. při jednání na úřadech nebo při vyřizování sociálních dávek. Dětem zase pomáhají se školou. „V rámci prevence je seznamují i s nebezpečím drog a jiných návykových látek,“ uvedl Jan Hudák, předseda občanského sdružení Světlo, které na Chomutovsku provozuje kontaktní centra.

Nezaměstnaným Romům také pomáhají při hledání práce. V rámci projektu také v červenci 2006 vycestovalo 30 dětí na letní tábor nedaleko Šumné u Pernštejna.

„Terénní pracovníci už s námi delší dobu spolupracovali i na jiných projektech. Proto jsme z nich vybrali čtyři z Kadaně a čtyři z Chomutova,“ dodal Hudák. (Deník Chomutovska, 2006)

3.4.2.2 Základní škola a Mateřská škola 17. listopadu v Chomutově

ZŠ a MŠ v ulici 17. listopadu je typická velká sídlištní škola panelového typu. Původně tato ZŠ a MŠ působila v centru města, před několika lety byla přesunuta do větších prostor po zrušení základní školy. Při škole mimo všech ročníků ZŠ praktické fungují 3 třídy ZŠ speciální, od školního roku 2004/2005 také rehabilitační třída ZŠ speciální. Škola vyučuje podle vzdělávacího programu ZŠ praktické, který byl schválen MŠMT ČR pod č.j. 22 980/97-22 s platností od 1. 9. 1997 a Vzdělávacího programu ZŠ speciální a přípravného stupně ZŠ speciální, který byl schválen MŠMT ČR pod č.j. 24 035/97-22 s platností od 1. 9. 1997. Podle změny v koncepci vzdělávání musí škola přejít od 1. 9. 2007 na systém Rámcově vzdělávacího programu.

Po sloučení ZŠ praktické z Husovy ulice a ZŠ a MŠ v ulici 17. listopadu na Brezenecké od 1. 9. 2005 navštěvuje školu v současné době 365 žáků, z toho téměř 80% žáků pochází ze sociálně znevýhodněného prostředí a téměř 60% tvoří žáci romští. Škola zaměstnává osobní asistentku k integrovanému zrakově postiženému chlapci a asistentku v rehabilitační třídě. S romskými asistenty pedagoga má škola několikaleté zkušenosti. Na této škole již šestým rokem působí 1 romský asistent pedagoga a čtvrtým rokem romská asistentka pedagoga paní Iveta Babická.

3.4.2.2.1 Přípravná třída při ZŠ a MŠ 17. listopadu v Chomutově

Nově od školního roku 2004/2005 je při škole opět zřízena přípravná třída pro žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí. Učitelka v přípravné třídě, s aprobační ve speciální pedagogice, na zdejší škole působí již 11 let, tudíž má bohatou pedagogickou

praxi. S vedením přípravné třídy neměla osobní zkušenost, nicméně z vlastní iniciativy udržuje kontakt s učitelkou přípravné třídy zřízené při ZŠ v ulici Na Příkopech, která funguje již pátým rokem. Úroveň znalostí a dovedností dětí je evidentně mnohem nižší než u průměrných dětí stejného věku, které mají dostatek pozitivních podnětů pro vlastní rozvoj. Nižšímu věku odpovídá i úroveň kresby vystavené na nástěnce ve třídě. Verbální vyjadřování dětí je nedostatečné vzhledem k nižší aktivní slovní zásobě. Během vyučovací hodiny nepoužívají děti romské výrazy, všichni hovoří česky. Děti nemají zažitý pevný řád typický pro organizovanou činnost. Pokyny musí učitelka několikrát opakovat, než-li se jim děti podvolí. Velice pozitivní pro budoucí vývoj těchto dětí je jejich motivovanost vzrůstající při pochvale a klidné, ale důsledné výchovné vedení učitelky (z rozhovoru asistentky pedagoga, paní Ivety Babické, která v této třídě též působí).

3.4.2.2.2 Asistent pedagoga při ZŠ a MŠ 17. listopadu v Chomutově

Paní Iveta Babická dříve působila 2 roky na ZŠ praktické Husova ulice v Chomutově. Po sloučení této školy v roce 2005 se ZŠ a MŠ 17. listopadu na sídlišti Březenec v Chomutově působí na této škole do současnosti. V minulosti pracovala jako terénní sociální pracovnice při Městském úřadě v Chomutově. Sama uvádí, že předchozí znalost z terénu jí nyní velmi pomáhá při práci s rodinami žáků v zájmu školy.

Škola paní Babickou oslovila s nabídkou pracovního místa sama. Stejně jako u předchozího asistenta pedagoga, který na této škole působí již šest let, o ní vedení školy mělo dobré reference a mělo možnost ji blíže poznat při spolupráci se školou ještě v době, kdy působila výhradně v terénu. Přijetí pedagogickým sborem i současnou spolupráci paní Babická hodnotí velice kladně.

Svou motivaci k práci asistentka spatřuje ve třech oblastech: „Tato práce mi přijde smysluplná. Mohu v ní fungovat jako Romka pro Romy. Jako asistent pak mohu být pozitivním vzorem pro zdejší děti...“ Dále uvedla, že bohužel nemluví během své práce ve škole ani v terénu v romském jazyce. „Romštinu ovládají částečně oba moji rodiče, já již minimálně. Svou nedostatečnou znalost nyní někdy vnímám jako handicap, protože by se mi občas v praxi vyplatilo tento jazyk použít, zejména u dětí z problémových rodin... V Chomutově se romsky již příliš nemluví. Nejčastěji člověk může romštinu slyšet, když se sejdou starší Romové dohromady. Zvláštní je to, že děti

už romsky neumí, ale používají stále romské nadávky. Když tady pak slyší, že romštině rozumím, více se kontrolují v tom, jak přede mnou mluví.“

Při práci v terénu se paní Babická setkala pouze výjimečně, že ji rodina nepřijala. „Opravdu mám výhodu, že už jsem měla zkušenost se sociální prací v terénu. Kdybych takovou zkušenost neměla, nevěděla bych, jak se po příchodu do problémové rodiny chovat, jak mám reagovat, na to, jak to tam u nich vypadá. Měla bych se snad děsit, že je tam binec, nebo být ráda za to, že tam alespoň něco málo v dobrém smyslu ještě přeci jen funguje?... Tam, kde v rodině nefunguje vůbec žádný řád, ztrácí děti hodnoty, jsou na sebe potom zlé, přenáší to dále mezi sebou, žalují na sebe a celé to své neutěšené prostředí přináší sem do školy. Možná je to i proto, že doma nejsou dostatečně chválené a motivované.“

Práci s rodinami v terénu vykonává asistentka dle aktuálních potřeb školy. I zde funguje schéma: nepřítomný žák – telefonní informační rozhovor asistenta s ošetřujícím lékařem žáka – návštěva rodiny žáka. „Rodina mne většinou bere kladně. Rozhodně mne neviní z toho, že bych mohla za problém jejich dítěte, s nímž za nimi přijdu. Často se stane, že rodině pouze radím, jak postupovat v tom, aby se něco změnilo. Ten problém s dítětem si totiž rodina sama uvědomuje, ale nic s ním nedělá.“

Paní Babická se domnívá, že by podpora romského žáka romským asistentem měla trvat po celou dobu jeho školní docházky. Zmiňuje zejména období prvního stupně a studia střední školy, kdy romští žáci často bez zjevných důvodů opouští zvolený učební obor a stávají se z nich „nemotivovaní, nezaměstnaní, nevyučení.“ „Asistentů pedagoga z řad nás Romů je ve školách pořád málo. Dostala jsem například nabídku práce ve stejné profesi na Odborném učilišti v Jirkově, kam dochází hodně zdejších dětí po ukončení zvláštní školy. Asistent by se tam rozhodně vyplatil...“

V práci asistenta pedagoga by v současné době paní Babické nejvíce pomohlo toto:

- pravidelná setkání s jinými asistenty
- získávání více zkušeností
- kvalitnější internetové stránky
- semináře
- učitelky by měly absolvovat kurzy o komunikaci a multikulturní výchově
- více v médiích poukazovat na smysl a pozitivní práci asistenta pedagoga

Asistentka se v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků účastní řady vzdělávacích kurzů, zejména pak kurzů zaměřených na multikulturní výchovu. Absolvovala např. certifikovaný kurz od Czech Partners zaměřený na komunitní plánování a výběr vhodných zástupců do smírčí rady pro romskou menšinu ve vybraných městech ČR. Asistentka má dosažené úplné střední vzdělání s maturitou na gymnáziu. Výhledově uvažuje o studiu na vyšší odborné škole nebo na vysoké škole. Občas spolupracuje s Proromskou organizací Partners Czech, Člověk v tísni, Romano Rat.

Velice mile mne překvapily skutečnosti – paní Babická vyučuje na škole němčinu v odpoledním kroužku, kterou plynně ovládá po šestiletém pobytu v Rakousku. Po vyučování chodí na sportovní míčové hry s ostatními učiteli, což jen dokazuje, že jí pedagogický sbor skutečně přijal. Nejvíce ze všeho mne zaujalo to, že má o své práci jasné představy. Domnívá se, že přínos profese asistenta pedagoga českému školství bude patrný až za několik let. Realisticky uvažuje nad tím, že tuto práci nemusí dělat věčně. Pozitivně se raduje z toho, když za ní přijde některá z učitelek z pedagogického sboru a půjčí si od ní knihu romských pohádek, kterou má v úmyslu číst žákům ve své třídě. Umí identifikovat stěžejní problémy vzdělávání romských žáků v současné škole a uvažuje v souvislostech o možnosti jejich nápravy. Celkově z ní číší zájem o vzdělávání žáka, zejména pak zájem o jeho všestranný harmonický rozvoj ve zdravého motivovaného jedince. (z rozhovoru asistentky pedagoga paní Ivety Babické)

3.5 Závěr dotazníkového šetření a výsledky předpokladů

Úroveň osobní motivace včetně zájmu o další profesní vzdělávání zjišťovaly v dotazníku otázky č. 1, 2, 18, 19 a 20.

Z dotazníkového šetření realizovaného mezi romskými asistenty pedagoga, jež proběhlo v rámci této bakalářské práce, vyplývá, že z hlediska osobní motivace při volbě pracovní profese asistenta pedagoga převažuje skutečnost, že romští asistenti obecně pracují rádi s dětmi. Vyjádřilo se tak 24, tj. plných 63% z nich. Pomáhat romskému etniku chce 9, tj. 24%. Jako možnost pracovního uplatnění zvolilo 5, tj. 13% dotazovaných. Jako důvod této profese finančního ohodnocení, si nezvolil ani jeden respondent.

Nejčastěji respondenti uváděli, že se o možnosti pracovat jako asistent pedagoga dozvěděli od romské organizace spolupracující se školou. Toto uvedlo 11 z nich, tj. 30% dotazovaných. O jednoho méně, 10, tj. 26% respondentů, uvedlo, že byli osloveni přímo školou. Stejný počet dotazovaných, 7, tj. 18% bylo osloveno úřadem práce a možnost tohoto profesního uplatnění se dozvěděli od známého. Nejméně respondentů, 3, tj. 8% získali tuto práci z vlastní iniciativy.

Z hlediska dosaženého vzdělání nejvyšší počet respondentů uvádí, že jsou vyučeni, jde o celých 24, tj. 63%. Druhou nejpočetněji zastoupenou skupinou jsou asistenti s dosaženým základním vzděláním, 10, tj. 26% dotazovaných. Dosažené úplně střední vzdělání s maturitou uvádějí pouze 4, tj. 11% respondentů. Vyššího odborného a vysokoškolského vzdělání nedosáhl žádný asistent. Nejčastějším způsobem doplňování vzdělání v současné době je studium střední školy s maturitou, kterou studuje celých 63% dotazovaných, tj. 24 asistentů. Dalších 14, tj. 37% respondentů uvedlo, že se zúčastnilo různých kurzů a seminářů např. pořádaných obecně prospěšnými organizacemi Nová škola o.p.s a Humanita-Profes o.p.s. a dále Romano Rat a Partner Czech. Tyto kurzy a semináře měly různé zaměření, např. Integrace Romů do škol, Protidrogová prevence, Pedagogika a psychologie dítěte, Výtvarné techniky, Komunikační techniky, Multikulturní výchova, Kurz pro romské poradce. Studium vyšší odborné školy a vysoké školy neabsolvuje v současné době ani jeden respondent.

1. Předpoklad, že úroveň osobní motivace včetně zájmu o další profesní vzdělávání a schopnosti přenášet osobní zkušenosti bude vysoký, se potvrdil.

Povědomí o osobních kompetencích při výkonu práce asistentů zjišťovaly otázky č. 7, 10 a 14.

Z hlediska povědomí romského asistenta pedagoga o jeho osobních kompetencích, lze konstatovat, že romský pedagogický asistent má povědomí o svých kompetencích, ovšem také i to, že tyto kompetence jsou odlišné dle konkrétní náplně práce asistenta na každé jednotlivé škole. Nejednotní byli asistenti v uvádění hodinové dotace strávené při přímé výchovně-vzdělávací práci se žáky. Nejvíce se shodli v rozmezí 1 – 10 hodin, celkem 58%, tj. 22 dotazovaných. Nejvyšší udávaný počet hodin v rozmezí 21 – 30 hodin uvedlo 10 dotazovaných, tj. 26%. Nejvíce asistentů působí na prvním stupni, 18, tj. 30% respondentů. V přípravné třídě působí 12, tj. 20% dotazovaných. Současně, na druhém stupni a v několika třídách na vybrané předměty

jich působí 8, tj. 14%. Při práci v terénu stráví 1 – 3 hodiny týdně 9 dotazovaných, tj. 24%, ovšem téměř stejný počet asistentů, 10, tj. 26% uvedlo, že v terénu během týdne stráví 7 – 15 hodin. Různý počet hodin, dle aktuální potřeby školy, v terénu tráví 6, tj. 16% asistentů. Oproti tomu 8, tj. 21% respondentů uvedlo, že do terénu nechodí vůbec a působí pouze ve škole.

2. Předpoklad, že osobní kompetence asistenta pedagoga budou nižší, se nepotvrdil.

Oblast schopnosti připustit a formulovat problém vzniklý v oblasti školy, v oblasti výchovně-vzdělávacího procesu žáka a v oblasti práce s rodinou žáka mapovaly v dotazníku otázky č. 9, 11, 15, 16 a 21.

Schopnost připustit a formulovat problém: plných 4%, tj. 18 asistentů uvádí, že nevzniká žádný problém v oblasti jejich spolupráce s pedagogem ve třídě. V oblasti výuky romských žáků 11 respondentů, tj. 22%, uvedlo, že vznikají problémy při udržování autority, dalších 8, tj. 16% dotazovaných pocítují problémy při hodnocení žáků. Shodně 6, tj. 12% odpovědělo ve dvou oblastech, že vznikají problémy při trestání žáků a pokud žák nerozumí probírané látce. V případě obtíží samotných romských žáků pak téměř polovina dotazovaných asistentů pedagoga identifikuje problémy při výuce předmětu českého jazyka, tj. 17, celkem 44% z nich, dále pak zejména při dodržování školní docházky a vlastního chování.

Je potěšující, že s negativním přijetím v rodině, se nikdy nesetkalo 31, tj. 82% asistentů, naopak pouze 7, tj. 18% jich bylo do rodiny přijato negativním způsobem. Skutečnost, že se s nepřijetím ze strany rodiny občas setkávají, připustili pouze 3, tj. 8% respondentů. Oproti tomu skutečnost, že se s nepřijetím ze strany rodiny setkávají, ovšem spíše výjimečně, označilo celkem 10, tj. 26% dotazovaných. Pozitivní je zjištění, že převyšující počet dotazovaných uvedl, konkrétně 25, tj. 66%, že se s nepřijetím rodinou dítěte dosud nesetkal.

3. Předpoklad, že schopnosti asistenta spolupráce s rodinou bude mít vysoké % úspěšnosti, se potvrdil.

Jako aktuální potřebu pro zlepšení kvality své práce nejvíce respondentů 5, tj. 12% uvedlo, že by jim v jejich práci pomohla lepší komunikace školy s romskými

rodinami. Jen o jednoho respondenta méně, 4, tj. 11% označili odpověď, že jim nejvíce chybí pravidelná setkání s jinými asistenty. Stejný počet respondentů 4, tj. 11% uvedli, že by na školách mělo být více asistentů. Další 3, tj. 8% by uvítali více možností v dalším vzdělávání asistentů a ten samý počet tj. 3, celkem 8% by si přáli více pravomoci při vykonávání své profese. Vyšší finanční ohodnocení by ocenili 2, tj. 5% dotazovaní asistenti. Stejný počet, tj. 2, celkem 5% by uvítalo větší autoritu u vedení školy. Další 2, tj. 5% označili odpověď, že by jim při své práci nejvíce pomohlo důslednější konzultace problémů. Následujících sedm oblastí označil vždy 1, tj. 3% respondentů: jistější místo v práci, více času věnovat zájmovým kroužkům, pomáhat dětem odstraňovat bariéry při vzdělávání, aby děti měly veškeré pomůcky na vyučovací hodiny, větší volnost při přímé práci ve třídě, více zkušeností a lepší vybavení asistenta. Svůj názor však nevyslovilo plných 15%, tj. 6 asistentů, což sice může být vysvětleno neschopností asistenta formulovat problém, ale stejně tak i pouhou obavou jej uvést.

Schopnost přenosu osobních zkušeností a spolupráce s dalšími osobami podílejícími se na vzdělávání žáků, mapovaly otázky č. 6, 8 a 17.

S romskou organizací soustavně spolupracuje 9 dotazovaných, tj. 24%. Nejčastěji zmiňují romské občanské sdružení v místě svého působení. Někdy s romskou organizací spolupracuje 15 respondentů, tj. 39%. Vůbec s žádnou romskou organizací nespupracuje 14 dotazovaných, tj. 37%.

Ve spolupráci s pedagogem se vždy shodne 18, tj. 48% respondentů. Většinou se shodne 15, tj. 39% dotazovaných. Skutečnost, že se ve spolupráci s pedagogem ve třídě občas shodne uvedlo 5, tj. 13% respondentů. Žádný z respondentů se nevyjádřil záporně, tj., že by se s pedagogem ve třídě nikdy neshodl.

Možnost vyměňovat si běžně zkušenosti s některými z dalších asistentů, uvedlo více jak polovina dotazovaných, 20, tj. 52%. Občas, např. na probíhajícím školení nebo seminářích, má možnost vyměnit si své zkušenosti s dalšími asistenty 14, tj. 37% respondentů.

Skutečnost, zda asistent pedagoga zaznamenává změnu v přístupu školy k sobě samému oproti počátkům svého působení na dané škole zjišťovaly otázky č. 3, 4 a 5.

Potěšující je fakt, že působnost na škole po dobu tří let a více uvedlo 16 dotazovaných, tj. celých 43%. Dalších 10 respondentů tuto práci vykonává dva roky, tj.

26%. Přesně o polovinu méně dotazovaných vykonává tuto profesi jeden rok, tj. 13%. 7 respondentů, tj. 18% uvedlo, že v této práci působí méně než jeden rok.

Velmi dobře bylo pedagogickým sborem na škole přijato 27 respondentů, tj. 71%. Jako neutrální přijetí své osoby pedagogickým sborem na škole označili 9, tj. 24% z dotazovaných. Pouze 2 respondenti, tj. 5% uvedli, že byli přijati spíše negativně.

Tato otázka byla přímo navazující na předchozí, to znamená, pokud respondenti odpovídali, že se přístup pedagogického sboru k nim nezměnil, znamená to pozitivní přístup, pokud odpověděli v otázce předchozí, že byli velice dobře přijati. Přesně polovina dotazovaných odpověděla, že se přístup k jejich práci nezměnil. Skutečnost, že se k nim přístup pedagogického sboru spíše nezměnil, přiznává 9 respondentů, tj. 24%. Tyto odpovědi považuji za pozitivní ve smyslu položených otázek. Změnu v přístupu pedagogického sboru ke své práci zaznamenalo 8 dotazovaných, tj. 21% a spíše ano odpověděli 2 respondenti, tj. 5%

4. Předpoklad, že bude převažovat vysoké % pozitivního přístupu školy k asistentovi pedagoga, se potvrdil.

Využívání romského jazyka asistentem jako dalšího alternativního komunikačního prostředku s romským žákem a jeho rodinou zjišťovaly otázky č. 12 a 13.

Pravidelně romský jazyk nepoužívá bohužel ani jeden respondent. Občas romský jazyk při práci používá 14, tj. 37% dotazovaných. Naopak romský jazyk při práci vůbec nepoužívá 24, tj. 63% asistentů.

Při své práci v terénu pravidelně romský jazyk nepoužívá bohužel ani jeden respondent. Částečně, dle aktuální potřeby kontaktu s rodinami romský jazyk při práci používá 14, tj. 37% dotazovaných. Naopak romský jazyk při práci vůbec nepoužívá 24, tj. 63% asistentů.

5. Předpoklad, že v oblasti využívání romského jazyka bude % využití velice nízké, se potvrdil.

Ze šetření mezi romskými asistenty pedagoga ve městě Chomutov vyplývá, že výraznou měrou přispívají ke zlepšení působení školy na romského žáka, zejména svou etnickou blízkostí, nabízenými volnočasovými aktivitami i pomoci v dalších oblastech,

jako je eliminování projevů záškoláctví. Školy v tomto městě, které zaměstnávají romské asistenty pedagoga, nabízejí asistentům dostatečné zázemí a podporu při realizaci jejich aktivit se žáky.

Jako nevýhoda pro velký počet romských žáků v tomto městě vyznívá nedostatek působících romských asistentů pedagoga na základních školách. Z deseti základních škol zde romského asistenta pedagoga zaměstnávají pouze dvě, a to v ulici Na Příkopech, ta zaměstnává jednoho asistenta a v ulici 17. listopadu, která zaměstnává dva asistenty. V sousedním městě Jirkově z pěti působících základních škol pak asistenta nezaměstnává žádná.

3.6 Závěr

Zvyšování úrovně vzdělanosti nejen romských dětí je v České republice dlouholetým trendem přibližujícím nás k vyspělým demokratickým společnostem. Jako potíže se opakovaně jeví to, do jaké míry lze při vzdělávání ve školském systému zřízeném pro potřeby majoritní společnosti akceptovat jinakost žáka odlišného etnika. Tuto otázku si kladou všichni ti, kteří si uvědomují, že vzdělávat takového žáka a působit na něj přitom integračně, je cesta ve své podstatě obtížná a nekonečná.

České školství prodělalo řadu změn. Ve vztahu ke vzdělávání romských žáků se již běžně dlouhodobě hovoří o faktických specifických potřebách těchto dětí. Učitelé působící v praxi, s nimiž jsem se měla v praxi možnost setkávat, nejčastěji tyto potřeby uznávají, mnozí se je snaží propagovat, zároveň však často propadají výchovnému pesimismu a hodnotí veškeré investice do vzdělávání Romů obecně jako nikdy nevratné, tudíž zbytečné.

Tato práce měla za cíl částečně zmapovat oblast zavedené profese pedagogický asistent se zaměřením na působící pedagogické asistenty z řad Romů. Vnímám tuto profesi stále jako přínosnou pro zlepšení kvality vzdělávání nejen romských žáků, ale i pro budování povědomí o potřebách multikulturní společnosti, která se u nás pozvolna strukturuje.

Řešení výběru vhodného asistenta pedagoga závisí především na řediteli školy. Tento výběr opravdu vhodného adepta může trvat škole i několik let.. Nejčastěji škola kontaktuje z romské komunity člověka, o němž má dobré reference. V Případě zmiňovaných škol v Chomutově oba nynější asistenti pedagoga z řad romského etnika se „svými“ školami spolupracovali v rámci předchozího působení jako terénní sociální pracovníci zaměstnaní při Městském úřadě v Chomutově.

Jako velice pozitivní hodnotím rozhodnutí některých asistentů studovat dále a zvyšovat si osobní kvalifikaci z vlastního popudu, nikoli jen proto, že další vzdělávání pedagogických pracovníků je stanoveno školským zákonem. V případě asistentů pedagoga v Chomutově studuje jeden z nich střední školu se studijním programem

otevřeném právě pro asistenty působící ve školství, druhý v současné době vyhledává vhodný studijní program na vyšší odborné nebo vysoké škole. Druhý zmiňovaný asistent pedagoga svůj záměr dále studovat vyjádřil takto: „Při předchozím studiu jsem zjistila, že mi to opravdu něco dává. Jsem v práci více samostatnější, nebojím se vlastního rozhodování při práci s dítětem, rozumím často učiteli, proč si zrovna vybral tuto metodu a ne jinou, ale pořád si myslím, že pro ty naše děti ve škole bych toho měla vědět ještě víc...“

Na téma asistent pedagoga z řad Romů bylo napsáno úspěšně několik závěrečných prací, vyšlo několik knižních publikací, sborníků – v České republice z iniciativy Hnutí R, Nové školy o.p.s. a dalších organizací pracujících s Romy. V dalších médiích bylo zveřejněno několik článků a reportáží. Asistent pedagoga je v nich veřejnosti popisován zpravidla jako přínosný prvek pro zkvalitnění výuky nejen romských žáků. Přesto stojí za zamyšlení názor romské pedagogické asistentky v Chomutově, že pedagogický asistent by měl mít více prostoru právě v médiích z hlediska přínosu své profese do vzdělávání: „Nestojím sama o medializaci, ale myslím si, že konkrétní práce asistenta s dětmi by se měla v televizi objevovat častěji. Lidé podle mě už vědí, že existuje nějaký asistent pedagoga a že ho může dělat i Rom, ale často si pod tím neumí nic představit. Kdyby ovšem mohli vidět několik dobrých asistentů přímo při práci s dítětem, pochopili by, že to není místo, kde se může flákat, ale že je tam skutečně proto, aby v něčem pomohl...“

Teoretická část práce se snažila přiblížit profesi romského asistenta pedagoga tak, aby zřízení této funkce prokazatelně vyplynulo z přirozených potřeb romského etnika, zejména pak samotných specifíků romského žáka. V širší rovině měla teoretická část nastínit profesi romského asistenta pedagoga jako jednu z možností, jak podpořit a částečně i uspokojit některé potřeby vznikající multikulturní společnosti v České republice.

V užší rovině se teoretická část snažila o porovnání možností pracovního uplatnění v této profesi v České republice a Slovenské republice. Jako nejzásadnější rozdíl bylo zjištění, že na Slovensku musí romský asistent pedagoga ovládat romský jazyk. V ČR je pouze doporučen. Na Slovensku je požadováno středoškolské vzdělání, ale do roku 2010 je povolena výjimka, postačí jen kurz pedagogického minima z důvodu nedostatku kvalifikovaných uchazečů o tuto profesi. Velký rozdíl byl také

zjištěn v počtu romských asistentů pedagoga v porovnání na počet obyvatel. V ČR je v současné době celkem 316 romských asistentů pedagoga. Na rozdíl na Slovensku působí v současné době přes 900 osob, pracujících v této profesi.

Záměrem další části této práce bylo přiblížit profesi asistent pedagoga z řad romského etnika prostřednictvím myšlenek a názorů těchto osob. Asistentka, s kterou jsem měla možnost déle osobně hovořit o její práci, byla otevřená mým dotazům a hovořila objektivně i o úskalích této profese. Při otázce, zda je spokojena se svou dosavadní prací, chvíli váhala s odpovědí a následně odpověděla, že se svou prací je spokojena, ale jsou různé důvody, které jí její práci ztěžují a postupně je všechny vyjmenovala. Například uváděla nespokojenost v sociální oblasti při výkonu své profese. Nejčastěji šlo o společně problémové soužití romského etnika a české majority, tedy problém, který jako jedinec nemůže romský asistent pedagoga nikdy vyřešit, ale může k jeho řešení jako jednotlivec jistou měrou přispět tím, že působí ve škole, kde se vedle sebe obě etnika střetávají stejně často, jako kdekoli jinde.

3.7 Navrhovaná doporučení

Potřeba nadále zvyšovat romskou vzdělanost musí vycházet od konkrétních potřeb Romů samotných. Práce Asistenta pedagoga z jejich řad je jednou z forem pomoci, jak za účasti vlastního potenciálu rozvíjet žáka i v momentech, kdy k němu má sebevíce empatický učitel daleko. Asistent pedagoga, pokud je toho schopen a je tudíž správně na svém místě, pomáhá zprostředkovat dialog tím, že usnadňuje kontakt mezi dvěma odlišnými světy, pomáhá ujasňovat odlišné představy a naplňovat vzájemná očekávání.

V médiích by mělo být zveřejňováno více článků a reportáží z hlediska přínosu své profese do vzdělávání, kde asistent pedagoga je veřejnosti popisován zpravidla jako přínosný prvek pro zkvalitnění výuky nejen romských žáků. Touto cestou se také snažit lépe objasnit problémové soužití romského etnika a české majority, uznávat jejich kulturu, tradice i hodnotový systém v jejich životě.

Školy by měly vytvářet dostatečné zázemí a podporu asistentům pedagoga při realizaci jejich aktivit se žáky a ještě více je motivovat při zvyšování jejich kvalifikace.

Měl by být větší počet romských asistentů pedagoga na školách, tím, že jich je stále nedostatek, to má vliv na takto již náročné zaměstnání učitele a do jisté míry toto snižuje efektivitu vlivu školy na rozvoj těchto dětí.

3.8 Seznam použitých zdrojů

- BALABÁNOVÁ, H. *Praktické zkušenosti se vzděláváním romských dětí*. Praha: Občanské sdružení MENT, 1995.
- KALHOUS, Z. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- KOVAŘÍKOVÁ, M. a kol. *Pedagogicko-psychologická problematika romských žáků ve vztahu k jejich školní úspěšnosti*. Ústí nad Labem: UJEP, 1998. ISBN 80-7044-225-5.
- PÍŠOVÁ, D. *posláni a příprava rómského asistenta učitele*. In *Pedagogické rozhledy*, 2003. ISSN 1313-0404.
- PORTIK, M. *Rómské etnikum v systéme multikultúrnej edukácie*. 1.vyd. Prešov: Pedagogická fakulta PU, 2001. ISBN 80-8068-022-1.
- ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. 2. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-410-9.
- ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-285-8.
- ŠOTOLOVÁ, E. *Vzdělávání Romů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-247-0277-0.
- VÁGNEROVÁ, M. *Poruchy adaptace*. Liberec: TU, 1996. ISBN 80-7083-177-4.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.
- VOJTĚCHOVÁ, V. *Jaké jsou romské děti?* In *Informatorium*, 1998. ISSN 1210-7506.
- ZELINA, M. *Vzdělávání Rómov*. Bratislava: SPN, 2002. ISBN 80-08-03339-8.
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a dle § 2 odst. 2 písm. f), § 3 a § 20*
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů platný od 1.1. 2005*
- Vyhláška 73/2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.*
- Dostupné z:
- www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon

Metodický pokyn MŠMT ke zřizování přípravných tříd pro děti se sociálním znevýhodněním a k ustanovení funkce Asistenta pedagoga. Č.j. 25 484/2000-22.

Dostupné z:

www.msmt.cz/

Deník Chomutovska ze dne 18. 7. 2006

Dostupné z:

www.klhchomutov.cz

Asistent pedagoga v ČR.

Dostupné z:

[/http://www.drogy-](http://www.drogy-)

[info.cz/index.php/info/prehled_tisku_a_medii/domaci_tisk/vyber_z_domaciho_tisku_2006_01_10/](http://www.drogy-info.cz/index.php/info/prehled_tisku_a_medii/domaci_tisk/vyber_z_domaciho_tisku_2006_01_10/)

[/http://aktualne.centrum.cz/osobnost-sefredaktorem/clanek.phtml?id=203924/](http://aktualne.centrum.cz/osobnost-sefredaktorem/clanek.phtml?id=203924/)

Asistent pedagoga - legislativa finančních prostředků v ČR.

Dostupné z:

[/http://aktualne.centrum.cz/osobnost-sefredaktorem/clanek.phtml?id=203924/](http://aktualne.centrum.cz/osobnost-sefredaktorem/clanek.phtml?id=203924/)

Vzdělávání asistentů pedagoga v ČR.

Dostupné z:

[/http://www.homerlive.cz/homer/most/art_18850/romsti-asistenti-jdou-do-skol.aspx/](http://www.homerlive.cz/homer/most/art_18850/romsti-asistenti-jdou-do-skol.aspx/)

Projekt Schola. Košice.

Dostupné z:

<http://romove.radio.cz/cz/clanek/19365#skola>

Asistent pedagoga na Slovensku.

Dostupné z:

http://www.romea.cz/index.php?id=servis/z2005_0820

3.9 Seznam příloh

1. Priority a doporučení romských a proromských nestátních a neziskových organizací v oblasti vzdělávání romských dětí v Ústeckém kraji. (viz text – s. 6)
2. Pracovní náplň asistentky pedagoga působící při ZŠ a MŠ 17. listopadu v Chomutově pro školní rok 2004 / 2005. (viz text – s. 18)
3. Pedagogika pro asistenty ve školství – učební plán studijního oboru Střední pedagogické školy v Mostě. (viz text – s. 23)
4. Dotazník pro asistenty pedagoga. (viz text – s. 30)
5. Nadace Nová škola o. p. s. (viz text – s. 54)

Příloha č. 1

PRIORITY A DOPORUČENÍ ROMSKÝCH A PROROMSKÝCH NNO V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ ROMSKÝCH DĚTÍ V ÚSTECKÉM KRAJI

CÍL: ZVÝŠENÍ ŠKOLNÍ ÚSPĚŠNOSTI ROMSKÝCH DĚTÍ

- podpořit vzdělávání pedagogů v oblasti práce v interkulturním prostředí s ohledem na vysokou kvalitu vzdělávání všech dětí
- podpořit vzdělávání a zaměstnávání pedagogických asistentů ve školách
- dát pedagogickým pracovníkům statut pedagogického pracovníka
- podpořit participaci Romů na veřejném životě formou jejich působení v komisích a výborech při samosprávách s hlasem poradním
- zvýšit a zkvalitnit komunikaci mezi romskou komunitou a samosprávami
- zkvalitnit přípravu budoucích učitelů na pedagogických fakultách tak, aby odpovídala potřebám škol a komunity

[/www.msmt.cz/](http://www.msmt.cz/)

Příloha č. 2

Základní škola a Mateřská škola Chomutov, 17. listopadu

PRACOVNÍ NÁPLŇ - ŠKOLNÍ ROK 2005/2006

Vychovatel – asistent učitele:

p. IVETA BABICKÁ

Pracovní doba:

PO – PÁ

7.30 – 15.30 hodin

Pracovní náplň:

Přímá práce s dětmi:

- pomoc žákům školy sociálně znevýhodněným při aklimatizaci na školní prostředí
- pomoc třídním učitelům při vlastní výchovné a vzdělávací činnosti při komunikaci s žáky
- spolupráce s rodiči žáků školy sociálně znevýhodněných
- asistence ve třídě I.A a II:A dle rozvrhu
- během vyučování a výchovné činnosti, zajištění dohledu nad žáky, dopomoc v případě potřeby
- spolupráce s třídní učitelkou Mgr. M. P. a pí. L.L. při výuce a domácí přípravě žáků, při přípravě školních pomůcek a školních potřeb (dle pokynů učitele)
- odpovědnost za bezpečnost a zdraví při pobytu ve škole, při přesunech mimo školu
- dohled a asistence při hodinách TV, PV
- náslechy v hodinách v ostatních třídách při řešení problémových žáků
- individuální práce s dětmi s poruchami učení a chování (práce dle instrukcí učitele, výchovného poradce, školního metodika prevence)
- dozor o přestávkách dle rozpisu
- dozor ve školní jídelně dle potřeb ŠD (vyšší počet žáků)
- práce v rámci volnočasových aktivit žáků, koordinace zájmových kroužků školy
- vedení zájmového kroužku
- pohovory se žáky s poruchami chování

Ostatní činnosti:

- vykonává přípravu na přímou výchovnou činnost, práce bezprostředně související s touto činností a další práce, které vyplývají z organizace výchovy a vzdělávání ve škole
- účast na pracovních a pedagogických poradách
- vytváření pozitivní vazby mezi romskou komunitou a školou – navazování kontaktu s rodinami, návštěvy v rodinách, provádění sociální anamnézy
- dbá, aby její jednání a vystupování před žáky, rodiči a širší veřejností bylo v souladu s pravidly slušnosti a občanského soužití a s výchovným působením školy
- usnadnění adaptace romských dětí na školní (neromské) prostředí
- spolupráce s výchovným poradcem, školním metodikem prevence, učiteli, při řešení prevence kriminality, záškoláctví, zneužívání návykových látek, xenofobie, gamblérství, prostituce a šikany
- seznamuje žáky s romskou kulturou, je pozitivním vzorem pro romské žáky
- spolupráce s Pedagogicko-psychologickou poradnou Chomutov, Střediskem výchovné péče Chomutov, MÚ Chomutov – oddělením sociálněprávní ochrany dětí, ostatními vychovateli – asistenty učitele ve městě, romským poradcem, policií ČR, dětským domovem, občanskými sdruženími a organizacemi zabývajícími se mládeží atd.
- účastní se vzdělávacích programů pro vychovatele – asistenty učitele, samostudium příslušných oborů (pedagogika, psychologie, metodika vyučování, školská legislativa podle pokynů ředitelky školy
- spolupráce s učiteli při přípravě učebních pomůcek, školních potřeb a materiálů na výuku
- plní další úkoly dle potřeb školy a pokynů ředitelky již je podřízena

V Chomutově 1. 9. 2006

Iveta Babická
Vychovatel – asistent učitele

ředitelka

Příloha č. 3.

PEDAGOGIKA PRO ASISTENTY VE ŠKOLSTVÍ

Vyšší odborná škola, Střední pedagogická škola a Obchodní akademie v Mostě je státní škola, která zpracovala pedagogické dokumenty pro obor Pedagogika pro asistenty ve školství. Tyto dokumenty byly schváleny MŠMT k 30.7.2003 a v současné době probíhá řízení zařazení oboru do sítě škol a školských zařízení s účinností od 1.9.2003.

Přijímací řízení pro školní rok 2004/2005 bude probíhat v červnu 2004. Přijímací řízení jsou charakterizováno v další části tohoto informačního listu.

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA OBORU

obor: Pedagogika pro asistenty ve školství

číslo oboru: 75-31-J/001 Pedagogika pro asistenty ve školství (1. stupeň)

75-31-M/010 Pedagogika pro asistenty ve školství (2. stupeň)

studium: dvouleté a pětileté dvoustupňové při zaměstnání (dálkové)

vzdělání: 1. stupeň (1. - 2. ročník) střední odborné, ukončení závěrečnou zkouškou

2. stupeň (3. - 5. ročník) úplné střední odborné, ukončení maturitní zkouškou

zdravotní způsobilost: uchazeč nesmí mít zdravotní omezení

CELKOVÉ POJETÍ VZDĚLÁVÁNÍ V UVEDENÉM OBORU

Cílem školního vzdělávacího programu je připravit absolventy pro práci asistenta pedagoga (učitele a vychovatele), který je schopen provádět podle pokynů kvalifikovaného pedagoga nebo samostatně výchovné a vzdělávací činnosti s dětmi školního a předškolního věku pocházejícími ze sociokulturně znevýhodněného prostředí (s dětmi z národnostních menšin, z rodin imigrantů a azylantů, z málo podnětného prostředí apod.)

Studijní program je určen těm uchazečům, kteří již ve školách jako asistenti pracují a chtějí získat vyšší kvalifikaci, nebo mají o práci s dětmi ze sociokulturně znevýhodněného prostředí zájem a chtějí činnosti asistenta pedagoga vykonávat.

Vzdělávací program je koncipován stupňovitě, první stupeň zahrnuje 1. a 2. ročník a studium je končeno závěrečnou zkouškou. Úspěšné ukončení 1. stupně je podmínkou přijetí do 2. stupně. Druhý stupeň zahrnuje 3. – 5. ročník a je zakončen maturitní zkouškou.

Absolvent prvního stupně je připraven pro pomocné výchovné práce zaměřené na vytváření nebo zkvalitňování základních pracovních, hygienických, společenských a jiných návyků dětí a žáků, vytvářených pod vedením učitele nebo vychovatele.

Absolvent druhého stupně, který úspěšně vykoná maturitní zkoušku a získá úplné střední odborné vzdělání, je plně kvalifikován pro práci asistenta pedagoga ve smyslu požadavků na odbornou a pedagogickou způsobilost pedagogických pracovníků a popisu povolání v katalogu prací MPSV. Je připraven provádět výchovně vzdělávací činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřenou na specifické potřeby dítěte nebo žáka či skupiny dětí či žáků ve třídě nebo výchovné skupině včetně výkladu textu popřípadě učební látky a individuální práce s dětmi podle stanovených osnov a pokynů

ORGANIZACE STUDIA

Studium probíhá formou dvoudenních konzultací (pátek – sobota) v intervalu jednou za 14 dní. První konzultace se bude konat v září 2004. Ostatní konzultace podle celoročního časového harmonogramu. Škola pomůže žákům řešit studijní texty, ubytování a stravování.

PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ

Přijímací řízení pro školní rok 2004/2005 bude probíhat v červnu 2004 a uchazeči musí splnit níže uvedené požadavky.

Kritéria pro přijetí:

- splnění povinné školní docházky

- výsledky přijímací zkoušky
- osobnostní předpoklady
- praxe v oboru

Přihlášení ke studiu:

Uchazeč o studium zašle na školu do 30.4.2004 přihlášku na správném formuláři a správně vyplněnou ve všech částech. Formulář přihlášky má označení SEVT 49 148 1. (Formulář je možno získat na všech středních školách, které mají dálkové studium, nebo na webovských stránkách školy, nebo požádat o jeho zaslání.). Uchazeč se může hlásit pouze do 1. stupně studia s oborovým číslem KKO V 75-31-J/001 a názvem oboru „Pedagogika pro asistenty ve školství“. Přihláška musí být v uvedené rubrice potvrzena současným nebo budoucím zaměstnavatelem v oblasti školství, dále musí být potvrzena lékařem o zdravotní způsobilosti k výkonu povolání. Součástí přihlášky musí být doklad o splnění povinné školní docházky (vysvědčení ze základní školy nebo 1. ročníku střední školy nebo potvrzení školy o splnění docházky).

Přihláška ke studiu soubor ke stažení ve formátu PDF.

UČEBNÍ PLÁN

Kategorie a názvy předmětů	Počet hodin konzultací v ročníku					Celkem
	1.	2.	3.	4.	5.	
1. Povinné předměty	220/180	220/190	220/160	220/180	200/190	1080/900
<i>a) Základní</i>						
Český jazyk a literatura	20/20	20/20	30/30	40/40	40/40	150/150
Cizí jazyk		30/30	30/30	30/30	30/30	120/120
Dějepis			10	10		20
Občanská nauka			10	10		20
Matematika			10/10	20/20	20/20	50/50
Zdravotní nauky	10	10				20
Příroda a člověk			20			20
Pedagogika	20/10	10/10	20/10	20/10	10/10	80/50
Psychologie	20/10	20/10	20/10	20/10	20/10	100/50
Hudební výchova	20/20	20/20				40/40
Výtvarná výchova	20/20	20/20				40/40
Tělesná výchova	20/20	20/20				40/40
Osobnostní a dramatická výchova	20/20					20/20
Informační a komunikační technologie	10/10	10/10	10/10	10/10		40/40
Metodika práce s menšinami	10/10	10/10	10/10	10/10		40/40
Kultura a tradice národnostních menšin	10	10				20
Jazyk národnostní menšiny	20/20	20/20	20/20			60/60
Odborná praxe	20/20	20/20	20/20	20/20	20/20	100/100
<i>b) Výběrové a volitelné předměty</i>						
Volitelná výchova s metodikou			10/10	10/10	20/20	40/40
- hudební výchova s metodikou						
- výtvarná výchova s metodikou						
- tělesná výchova s metodikou						
Volitelný seminář				10/10	20/20	30/30
Konverzace v cizím jazyce				10/10	20/20	30/30

Využití týdnů ve školním roce:

Činnost	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	5. roč.
Vyučování podle plánu	35	32	34	34	30
Zkoušky	4	4	4	4	4
Odborné stáže a odborná praxe	-	1	1	1	-
Závěrečná zkouška	-	2	-	-	-
Maturitní zkoušky	-	-	-	-	2
Časová rezerva	1	1	1	1	1
Celkem	40	40	40	40	37

Příloha č. 4.

Dotazník Dotazník pro asistenty pedagoga

Prosím, zakroužkujte vždy jednu z možností, pokud není uvedeno v zadání otázky jinak.

Základní údaje:

Pohlaví

- Muž
- Žena

Věk:

- 18 – 25 let
- 26 – 35 let
- 36 – 45 let
- 46 let a výše

1. Jaký je váš hlavní důvod k vykonávání této profese?

- a) kladný vztah k dětem
- b) pracovní uplatnění
- c) finanční ohodnocení
- d) zájem o romské etnikum

2. Z jakého zdroje jste se dozvěděl o možnosti této práce?

- a) z vlastní iniciativy (sám)
- b) z úřadu práce popř. městským úřadem
- c) ze školy, ve které pracuji
- d) od romské organizace spolupracující se školou
- e) od známého

3. Jak dlouhé je vaše působení na této škole?

- a) méně než jeden rok
- b) jeden rok
- c) dva roky
- d) tři roky a více
- e) na tuto práci se teprve připravujete (ještě nevykonáváte)

4. Jaké bylo vaše přijetí do pedagogického sboru?

- a) velmi dobré
- b) neutrální
- c) spíše negativní
- d) negativní

5. Změnil se přístup pedagogického sboru během vašeho působení na této škole k práci asistenta?

- a) ano

- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

6. Spolupracujete s některou z romských organizací? Pokud ano, uveďte s jakou.

- a) ano, soustavně spolupracuji s:
- b) ano, někdy spolupracuji s:
- c) ne

7. Kolik hodin týdně připadá na vaší přímou pedagogickou činnost? Prosím, uveďte počet vyučovacích hodin v těchto oblastech:

- a) ve třídě při vyučování .....hodin
- b) v zájmovém kroužku .....hodin
- c) při doučování žáků .....hodin

8. Při spolupráci s pedagogem se ve třídě:

- a) vždy shodnete
- b) většinou shodnete
- c) občas shodnete
- d) nikdy neshodnete
- e) pedagog si nenechá zasahovat

9. Pokud vznikají ve spolupráci problémy, označte prosím, ve kterých oblastech. Lze označit i více možností.

- a) při hodnocení žáků
- b) pokud žáci nerozumí probírané látce
- c) při trestání žáků
- d) při dělbě práce mezi vámi a učitelem
- e) při vaší přímé výchovně-vzdělávací práci
- f) při společné přípravě na vyučování
- g) při udržování autority
- h) žádné problémy nevznikají

10. Kde ve škole probíhá převážně vaše výchovně vzdělávací práce? Možno označit více odpovědí.

- a) v jedné třídě
- b) v několika třídách
- c) v přípravné třídě
- d) na 1. stupni školy
- e) na 2. stupni školy

11. Co podle vás činní romským žákům ve škole největší potíže?

- a) český jazyk
- b) přijetí do třídního kolektivu
- c) dodržování školní docházky
- d) vlastní chování
- e) jiné – prosím, uveďte, které:

12. Používáte při práci se žáky romský jazyk?

- a) ano, pravidelně

- b) občas
- c) ne

13. Pokud ovládáte romský jazyk, používáte ho při práci v terénu?

- a) ano
- b) částečně, podle potřeby
- c) ne

14. Kolik hodin týdně strávíte vaší prací v terénu?

15. Setkal/a jste se v terénu s negativním přijetím v rodině?

- a) ano
- b) ne

16. Stalo se vám při práci v terénu, že vás rodina nepřijala?

- a) ano, často
- b) občas
- c) výjimečně
- d) ne

17. Máte možnost, vyměňovat si své zkušenosti s jinými asistenty?

- a) ano, běžně
- b) občas
- c) ne

18. Jaké je vaše dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) vyučen
- c) úplné střední s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

19. Zvyšujete si v současné době vzdělání? Pokud ano, prosím označte:

- a) studuji střední školu
- b) studuji vyšší odbornou školu
- c) studuji vysokou školu
- d) účastním se kurzů a seminářů pořádaných organizacemi – prosím uveďte jakých:

20. Jak jste spokojen/a s dosavadními výsledky Vaší práce?

- a) velmi dobře
- b) spíše dobře
- c) uspokojivě
- d) spíše neuspokojivě
- e) nevidím dosud výsledky

**21. Co si myslíte, že by Vám v současné době při práci asistenta nejvíce pomohlo?
Prosím, doplňte.**

Nová škola, o.p.s.

(nadace Nová škola)

Výroční zpráva 1999

OBSAH

- A. Slovo na úvod
- B. Nová škola, o.p.s. - právní status, z historie, poslání a cíle
- C. Souhrnný přehled projektů a aktivit realizovaných v roce 1999
  - Podpora romských pedagogických asistentů
  - Středoevropský romský vzdělávací program CEREP (Central European Romani Education Programe)
  - Přednášky a semináře pro učitele a ostatní pedagogy
  - Knihovna
  - Kurz anglického jazyka
  - Poradenská činnost

Slovo na úvod

Vážení přátelé,

dne 3. června 1999 byla Nadace Nová škola přeregistrována na obecně prospěšnou společnost Nová škola a zapsána v rejstříku obecně prospěšných společností vedeného Krajským obchodním soudem v Praze pod identifikačním číslem 25768867.

Na rozdíl od organizace, která změnila svůj právní statut, naše projekty tuto změnu nepocítily a kontinuálně pokračovaly i po uvedeném datu. V textové části výroční zprávy naleznete informace o projektech tak jak byly realizovány v průběhu celého roku, tj. projekty realizované pod hlavičkou nadace Nová škola i Nová škola, o.p.s. Finanční zpráva reflektuje období fungování obecně prospěšné společnosti Nová škola, o.p.s. od 3. 6. do 31.12. 1999.

Chci poděkovat všem spolupracovníkům, členům správní a dozorčí rady, dobrovolníkům i stážistům a samozřejmě všem sponzorským resp. partnerským organizacím i jednotlivcům za poskytnutou pomoc, podporu a odvedenou práci.

Luděk Novák
výkonný ředitel

Nová škola, o.p.s. – právní status, z historie, poslání a cíl

Právní status

Nová škola, o.p.s., je nevládní nezisková organizace, která je od 3.6. 1999 zaregistrovaná jako obecně prospěšná společnost, podléhající platným zákonům České republiky.

Z historie

Nová škola, o.p.s., je právní nástupce nadace Nová škola založené v roce 1996 a ve své činnosti navazující na projekty občanského sdružení MENT (Man, Education and New Technologies).

Poslání

Spoluúčast na rozvoji občanské společnosti prostřednictvím podpory alternativních forem vzdělávání dětí a dospělých k multikulturalismu, toleranci a lidským právům.

Projekty alternativního vzdělávání jsou založeny na přístupu rovných příležitostí pro všechny, bez ohledu na jejich etnickou, kulturní, sociální či náboženskou příslušnost.

Cíl

Realizace alternativních vzdělávacích programů pro děti i dospělé, které jsou zaměřeny na problematiku lidských práv a otázky minorit.

Zvláštní pozornost věnujeme rozšiřování vzdělávacích příležitostí pro romskou minoritu v České republice a ve středoevropském regionu.

Souhrnný přehled projektů a aktivit realizovaných v roce 1999 (Nadace Nová škola a Nová škola, o.p.s.)

▪ *Podpora romských pedagogických asistentů*

Krátká historie projektu

Program *podpory romských pedagogických asistentů* zahájila Nová škola v roce 1996. Do této doby romští pedagogičtí asistenti působili pouze na církevní základní škole P. Pittra v Ostravě a proto se zpočátku jednalo především o prosazení asistentů do škol s větším počtem romských dětí a zajištění finančních prostředků na jejich mzdy. V průběhu dalších let se program na základě požadavků z praxe rozšiřoval o kursy pedagogického minima, které se staly nezbytnou podmínkou k výkonu této funkce, a o poradenskou a servisní činnost pro školy se zájmem o asistenty a pro asistenty samotné. Současně bylo třeba vyvíjet tlak na orgány státní správy, aby ve školství zavedly systémovou změnu a ujaly se financování mezd pedagogických asistentů. K tomu skutečně v průběhu roku 1998 došlo.

Realizace projektu v roce 1999

Finanční podpora asistentů

V období leden až říjen byly v rámci mezinárodního programu CEREP financovány mzdové náklady pro tři pedagogické asistenty na ZŠ Ústí nad Labem – Předlice, 4. ZŠ Cheb a na Speciální základní škole Boleslava v Praze 4. Od září do prosince byly z Fondu zaměstnanců Radia Svobodná Evropa/Radia Liberty současně v 9 případech poskytovány měsíční příspěvky ke mzdě romských pedagogických asistentů tam, kdy se výše mzdy blížila úrovni podpory v nezaměstnanosti.

Jednoleté experimentální studium pro romské pedagogické asistenty

Na základě požadavků samotných asistentů bylo připraveno a v září 1999 zahájeno Další vzdělávání romských pedagogických asistentů, jednoleté experimentální dálkové studium organizované v prostorách Evangelické akademie v Praze 4. Po obsahové stránce bylo studium založeno na zkušenostech z kurzu pedagogického minima získaných naší organizací v letech 1997 a 1998. Rozsahem i hloubkou se však jedná o mnohem intenzivnější studium. Na základě zkušeností Evangelické akademie byly nově zavedeny tzv. supervizní skupiny, které poskytují dostatečný prostor pro vzájemné předávání zkušeností z jednotlivých škol a pro řešení problémů, s kterými se pedagogičtí asistenti setkávají ve své každodenní praxi.

Po formální stránce je studium tvořeno 14 konzultačními dny a následky ve 2 školách s progresivním přístupem ke vzdělávání romských dětí a alternativními metodami (FZŠ Havlíčkovu nám. v Praze 3 a ZŠ Grafická v Praze 5). Obsah každého konzultačního dne tvoří 4 hodiny společných přednášek a 2 hodiny práce ve skupině se supervizorem. Učební plán zahrnuje následující předměty: český jazyk, pedagogika, psychologie, základy romistiky, základy práce s počítačem a komunikační techniky. Celé studium bude zakončeno v červnu 2000 zkouškou a obhajobou absolventské práce.

Dosavadní výsledky projektu

Asistent poskytuje podporu a individuální pomoc přímo v průběhu vyučování nejen romským dětem, ale všem dětem podle jejich potřeby. Tak si i neromské děti mají příležitost zvyknout na romského pedagoga jako na přirozenou součást školního prostředí. Romští asistenti se ve většině případů intenzivně věnují mimoškolní činnosti, kde formou hudebních, pěveckých a tanečních kroužků rozvíjejí umělecké sklony romských dětí. Dále jsou i mostem mezi romskou komunitou a školou – jako znalci místních poměrů dokáží citlivě řešit mnohé problémy spojené s docházkou dětí a pomáhají budovat důvěru příslušníků romské komunity ke škole.

Tento projekt byl podpořen z prostředků Programu Phare Evropské Unie, Nadací VIA a Fondem zaměstnanců Radia Svobodná Evropa/Radia Liberty.

- *Středoevropský romský vzdělávací program CEREP (Central European Romany Education Program)*

Z historie projektu

Projekt CEREP byl zahájen v květnu 1998. Cílem programu je předat prostřednictvím spolupráce s partnerskými organizacemi na Slovensku, v Maďarsku a Bulharsku naši zkušenost se zaváděním romských pedagogických asistentů do škol v České republice.

Partnerské organizace

- nadácia INFORoma, Bratislava a nadácia „Škola Dokorán“, Košice
- Joint Center for Democracy and Self-Governance, Budapest
- Interethnic Initiative for Human Rights, Sofia

Realizace projektu v roce 1999

Finanční podpora pedagogických asistentů

Do října t.r. byly prostřednictvím grantu EU finančně podporováni vždy 3 romští pedagogičtí asistenti v České republice, Maďarsku a na Slovensku, v Bulharsku pak bylo podporováno 12 asistentů, t.j. celkem 21 asistentů.

Setkání v Sofii

Ve dnech 14.-19. května proběhlo v Sofii setkání romských pedagogických asistentů a národních koordinátorů projektu za účelem dalšího školení a výměny zkušeností mezi asistenty. Národní koordinátoři se zaměřili na plánování konkrétních aktivit v roce 1999 a možnosti dalšího fund-raisingu a možných forem spolupráce mezi organizacemi po ukončení grantu EU z kterého je financováno 80% celého projektu.

Regionální literární soutěž v romštině

V každé ze čtyř zemí byla organizována literární soutěž v romském jazyce, kde byli mladí Romové vyzváni k zaslání příspěvku prózy či poezie v romštině. Literární soutěž v České republice se konala v rámci literární soutěže Romano suno 1999, kde byla započítávána nejvyšší kategorie.

Setkání mládeže a pedagogických asistentů v Budapešti, 28.10 – 1.10.

Čtyři účastníci regionální literární soutěže z každé země se setkali v Budapešti při kulturní akci, diskusích u kulatého stolu a návštěvě Evropského střediska pro práva Romů.

Tento projekt byl finančně podpořen z Programu Phare Evropské Unie, Open Society Fund, Sofie, European Youth Center, Budapešť, Open Society Institute, Budapešť a European Roma Rights Center

■ *Přednášky a semináře pro učitele a ostatní pedagogy*

Průběh projektu v roce 1999

Přednášky a semináře pro učitele a ostatní pedagogické pracovníky se od ledna do června konaly v Rakouském kulturním institutu na Jungmannově náměstí a od října do prosince v Židovském muzeu v Praze 1.

Seznam přednášek a seminářů konaných v roce 1999

20. ledna 1999 v Praze - Multikulturní výchova ve Velké Británii

PhDr. Laura Laubeová představila práci pedagogů z Velké Británie: Margaret Woodové, která se zabývá vzděláváním dětí travelerů a Fiony Swansonové, která mluvila o vzdělávání bilingvních žáků.

10. února 1999 v Praze - Romská slovesnost

Milena Hübschmannová, přední česká romistka, hovořila o romském slovesném folklóru a o vzniku romské literatury v 70. letech, podala přehled žánrů vyskytujících se v romské literatuře a přečetla ukázky z děl vybraných autorů.

24. února 1999 v Praze - Nejčastější chyby romských dětí v češtině

PhDr. Hana Šebková upozornila na odlišnosti mezi češtinou a romštinou, ze kterých pak plynou nejčastější chyby v romštině.

10. března 1999 v Praze - Vnímání odlišností a mezilidská komunikace

Workshop vedl Tomáš Kaluža (Facia) a byl zaměřen na praktický trénink komunikačních dovedností. Tematicky se lektor zaměřil na bariéry efektivní komunikace, na sociální percepci a kladení otevřených otázek.

25. března 1999 v Praze - Romští kováři a jiná tradiční romská řemesla

PhDr. Arne B. Mann, CSc., Ústav etnologie SAV, seznámil posluchače s bohatou zásobou etnografického materiálu, který zachycuje doklady řemeslné dovednosti romských kovářů, košíkářů, kotlářů a dalších typických romských řemesel, včetně fotografií romských hudebníků z různých historických období a různých regionů.

8. dubna 1999 na ZŠ Školní nám., Ústí nad Labem – Předlice, - Romská rodina (společenský život, obyčej)

PhDr. Arne B. Mann, CSc. z Ústavu etnologie SAV popisoval tradiční strukturu romské famel'ii a základní rozdíly ve srovnání s českou rodinou. Přednášku doplnil promítáním diapozitivů zobrazujícími konkrétní romské rodiny (materiál je výsledkem autorova terénního průzkumu).

27. dubna 1999 na ZvŠI v Jihlavě, Jakubské nám.2 - Letem světem romskou hudbou

Romský hudebník Vojta Lavička z Nadace Člověk v tísni využil své vynikající hry na housle, aby posluchačům představil romskou hudbu v jejích různých podobách (jak písňe jednotlivých skupin, tak i písňové druhy – písňe pomalé-rodinné, milostné, sociální, žalostné-, baladické, taneční, rytmické-čardáše, čapáše a popěvky- a další).

12. května 1999 v Praze - Hierarchie a zvyky olašských Romů

Peter Stojka, redaktor Romano hangos, je sám členem komunity olašských Romů.

Podal autentickou výpověď zobrazující život olašských Romů, který se řídí vlastními zákony a pravidly, která členové této uzavřené skupiny striktně dodržují, stejně jako vnitřní společenskou hierarchii, jež je pro ně dodnes závazná.

25. května 1999 v Praze - Specifika vzdělávání romských dětí

Mgr. Helena Balabánová, ředitelka Církevní ZŠ Přemysla Pittra v Ostravě, hovořila o celospolečenské potřebě věnovat větší pozornost problematice vzdělávání romských dětí a uváděla konkrétní příklady multikulturního vzdělávání dětí na škole Přemysla Pittra.

9. června 1999 v Praze - Multikulturní výchova

PhDr. Pavla Polechová z Ústavu výzkumu a rozvoje školství při Pedagogické fakultě v Praze se zabývá zkoumáním nových přístupů ve vzdělávání (projekt Občan). Na přednášce prezentovala výsledky svého výzkumu v oblasti multikulturní výchovy na školách.

21. října 1999 v Praze - Vnímání odlišností a mezilidská komunikace II.

Tomáš Kaluža (Facia) navázal na předcházející workshop a pokračoval technikami aktivního naslouchání (povzbuzení, objasnění, parafrázování, zrcadlení, shrnutí, ocenění) a jejich praktickým nácvikem.

4. listopadu 1999 v Praze - Videotrénink interakcí v romské rodině a další využití této metody ve škole

PhDr. Kateřina Beaufortová představila novou formu pomoci pro učitele a pro rodiny, které mají problémy při výchově dětí. Pomocí videozáznamu se analyzuje chování dětí a hledají se pozitivní prvky v chování, od kterých se odvíjejí možnosti změny.

18. listopadu 1999 v Praze - Romská hudba

PhDr. Hana Šebková seznámila účastníky s romskou hudbou pocházející z různých oblastí světa a doprovodila autentickými nahrávkami.

9. prosince 1999 v Praze - Romský tradiční folklór

PhDr. Eva Davidová, Csc. nashromáždila přímo mezi Romy téměř 1000 písní – písňového a hudebního folklóru, který prezentovala formou video i audiozáznamu.

Dosažené výsledky

V roce 1999 jsme uspořádali 14 seminářů, kterých se průměrně účastnilo 21 posluchačů. Semináře navštěvovaly převážně ženy, poměr mužů a žen byl 5:1.

Tento projekt byl finančně podpořen Fondem Kanady, Kanadského velvyslanectví v Praze a Khow-How Fund Britského velvyslanectvím v Praze

■ *Knihovna*

Knihovna Nové školy, o.p.s. nabízí 370 titulů, včetně videokazet a audiokazet, mimo jiné s přednáškami pořádanými Novou školou.

Z hlediska tematického jsou zde zastoupeny tituly romistické (dějiny, kultura, jazyk, beletrie, fotografie, romská a romistická periodika, diplomové práce), etnologické, učebnice, knihy s tématem multikulturní výchovy a vzdělávání, články, sborníky, závěry z konferencí. Je zde zastoupena i cizojazyčná literatura. Zájemci si mohou vypůjčit kniky i kazety s výjimkou slovníků na čtyři týdny.

Knihovnu využívají nejvíce studenti, učitelé a sociální pracovníci.

■ *Kurz anglického jazyka*

Kurz anglického jazyka pořádala Nová škola, o.p.s. dvakrát týdně v prostorách Základní školy v Grafické v Praze 5 – Smíchov. Tyto kurzy vznikly na základě nabídky dobrovolníků: Celia Seymour, Kláry Schirové a Věry Sokolové, které tyto kurzy vedly pro naše zájemce zdarma.

■ *Poradenská činnost*

Nová škola, o.p.s. v roce 1999 také poskytovala širokou poradenskou činnost, kterou využívali nejen romští pedagogičtí asistenti, ale i zástupci jiných neziskových organizací, studenti vysokých škol, sociální pracovníci a učitelé.

Nová škola, o.p.s.

Nezisková organizace se zaměřením na vzdělávání sociokulturně znevýhodněných skupin. Podpora asistentů pedagogů a komunitního vzdělávání.

Zařazení v kategoriích:

Nadace pro podporu kultury

Kontaktní údaje:

Na poříčí 1048/30

110 00 Praha-Nové Město

Telefon: +420 221 733 068

Fax: +420 221 733 167

E-mail: novaskola@novaskola.org

WWW: <http://www.novaskola.org>

